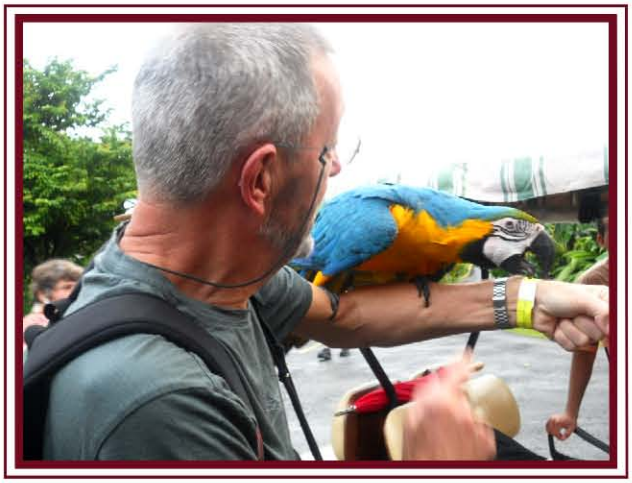

Costa Rica
december 2011

Realisatie: Freddy Hordies

COSTA RICA

Van 3 december tot 17 december 2011

Beste reisgenoten,

Hierna volgt een verslag van onze prachtige reis naar het op twee na kleinste maar meest natuur-vriendelijke land in Centraal-Amerika.

Dit bundeltje kwam tot stand door het mixen van eigen notities, het reisverslag van Marleen en een aantal artikels geplukt van Internet. Mijn dank aan de fotoleveranciers en aan René in het bijzonder. Waar toch geen foto beschikbaar was, ben ik dan maar op Internet gaan zoeken...

Naast talrijke planten, zoogdieren, vogels en ongewervelden, zullen we nog 13 amfibiesoorten en 24 reptielsoorten “ontdekken”.

Tekstinfo

Voor alle dieren en planten worden, indien beschikbaar, de Nederlandse, Engelse en Latijnse namen weergegeven. Om de lopende tekst vlotter leesbaar te maken, worden de vertalingen van de namen van geobserveerde dieren maar één keer weergegeven, en dit bij de eerste waarneming.

Weetjes en detailinfo's over specifieke onderwerpen staan in *italic*.

Varia:

E-mail adres van Werner: werner.hamelinck@astroreizen.be

Dit reisverslag zal ook te lezen zijn op de website www.freddyhordies.com samen met andere reisverslagen en talrijke foto's.

Reisorganisatie:

Reisagent: “Dromen” uit Varsenare

Plaatselijke agent: “Aventuras Tierra Verde”

Reisleider: Werner Hamelinck

Lokale gids: Felipe Pardo M.

Lokale chauffeur: Juan Carlos, bijnaam Chito

Reisplan:

Zaterdag 3/12:	Brussel - Madrid - San José
Zondag 4/12:	San José - Poás vulkaan
Maandag 5/12:	San José - Tortuguero
Dinsdag 6/12:	Tortuguero
Woensdag 7/12:	Tortuguero - Arenal
Donderdag 8/12:	Arenal - Caño Negro - Arenal
Vrijdag 9/12:	Arenal - Rincón de la Vieja
Zaterdag 10/12:	Rincón de la Vieja
Zondag 11/12:	Rincón de la Vieja - Monteverde
Maandag 12/12:	Monteverde
Dinsdag 13/12:	Monteverde - Manuel Antonio
Woensdag 14/12:	Manuel Antonio
Donderdag 15/12:	Manuel Antonio - San José
Vrijdag 16/12:	San José - Madrid
Zaterdag 17/12:	Madrid - Brussel

Bezochte plaatsen:	Bijhorende hotels:
San José	Hotel Crowne Plaza
Poás Volcano Nature Reserve	
La Paz Waterfalls	
Tortuguero National Park	Pachira Lodge
Arenal National Park	Arenal Springs Resort
Caño Negro National Wildlife Refuge	
Rincón de la Vieja National Park	Hacienda Guachipelin
Monteverde Cloud Forest Region	Hotel Fonda Vela
Santa Elena Nature Reserve	
Manuel Antonio National Park	Hotel Si Como No
Carara National Park	

Zaterdag 3/12 Brussel – San José

Vóór 06.00u is iedereen al op de afspraak aan de krantenwinkel op de luchthaven in Zaventem. We zijn een kleine groep, 10 personen, en de eerste kennismaking verloopt dus vlot.
Om 07.20u stappen we in onze A-320 bestemming Madrid. Take off heeft 25' vertraging en we verlaten Brussel om 08.25u. We landen in Madrid om 10.30u en zullen dan nog bijna 20 minuten taxiën met het vliegtuig!
Na een korte rit met het onbemand treintje gaan we naar de volgende etappe. We mogen onmiddellijk aan boord gaan. Deze grote A340/600 zou om 11.50u moeten opstijgen, maar door technische problemen vertrekken we pas anderhalf uur later, om 13.25u. We zitten al 2 uur in het vliegtuig en hebben nog geen meter gevlogen... Alle tijd om de verse sneeuw op de bergen rond de luchthaven te bewonderen.
Na 8.454 km vliegen, op een gemiddelde hoogte van 9.500 m aan een snelheid van +- 960 km/u, komen we aan in San José om 16.33u (lokale tijd). Het is nu 23.33u in België. De piloot is er dus in geslaagd om de vertraging volledig goed te maken! Maar toch is en blijft het een lange vlucht van 11uur.
Onze gids Felipe Pardo van Tierra Verde staat ons op te wachten, de organisatie lijkt volledig OK. Onze bus is ruim en comfortabel: 20 zitplaatsen voor 10 man plus bagage. Dik in orde.
Het heeft hier 2 weken zwaar geregend, maar uitgerekend vandaag is het droog gebleven. Er hangen wel nog dreigende wolken in de lucht, maar het is warm weer, en dat voelt lekker aan.
Om 18.00u zijn we al op onze kamers in Hotel Crowne Plaza en om 19.00u zitten we aan tafel in een aparte salon voor het avondmaal, dat bestaat uit: verse jus, pompoensoep met een broodje, lekkere vis met puree en een flan als dessert.
Iedereen gaat vroeg slapen: we zijn tenslotte al minstens 26 uur geleden opgestaan...

Zondag 4/12 Poás Volcano en La Paz Waterfalls

Zoals Werner had voorspeld, is iedereen vroeg wakker: de biologische klok doet haar werk.
Na een uitgebreid ontbijt vertrekken we om 07.00u richting Volcan Poás N.P.
Het is volle zon in San José en reeds 24° C.
Er zal vandaag en de komende dagen veel te doen zijn in de hoofdstad: opening van de kerstfeesten met een groot Coca-Cola-event en er zijn de voetbalmatchen tussen de 4 grootste ploegen met als inzet een deelname aan de finale. We zullen overal kleurrijke vlaggen van de vele supporters zien wapperen.
We verlaten San José en rijden door Alajuela, de 2de belangrijkste stad van Costa Rica. In feite heeft die nog veel weg van een groot dorp. Iedereen kent er iedereen en bijna elke "local" heeft er een bijnaam. Zo is er een alleenstaande man die bijna nooit op straat komt, maar wel alles in 't oog houdt van wat er op de stoep gebeurt. Om zo weinig mogelijk gezien te worden, blijft hij binnen, trekt af en toe het gordijn open, werpt een blik naar buiten en gooit zo snel mogelijk opnieuw de gordijnen dicht. Zo goed als niemand weet wie die man is, maar hij heeft wel een bijnaam: iedereen noemt hem ..."coucou!"

We klimmen naar de Poás, waar bewolking, mist of regen nooit ver weg is.
Het is de koudste plek van Costa Rica. *De Poás is 2708 meter hoog en ligt circa 50 km ten noordwesten van de hoofdstad San José. Het is een stratovulkaan met een aantal geërodeerde caldera's en een spectaculaire krater van 300m diep en 1.300m breed. Hij is sinds anno 1828 minstens 39 keer uitgebarsten en is bijna constant actief. Het azuurblauwe water van het kratermeer is uiterst zuur (pH lager dan 1) en heeft een temperatuur van zo'n 85 °C. Langs de rand van het meer zien we stomende fumarolen. De meest beruchte eruptie had plaats in 1910. De enorme uitbarsting veroorzaakte een 4 km hoge askolom en liet een reusachtige krater achter van 8 km doorsnee! Ruim 600.000 ton vulkanische as en gesteente daalde neer over de Central Valley. Na voortdurende activiteit vond de volgende grote eruptie in 1952 plaats. Het meer zelf heeft zich aan het begin van de jaren 60 gevormd. In de periode 1989-1991 veroorzaakte een gigantische gasuitstoot zure regen die de koffieplantages in de omgeving vernielde en bij grote delen van de bevolking ademhalingsstoornissen tot gevolg had.*

Onderweg zien we een paar Zwarte gieren (Black Vulture / Coragyps atratus). Onmiddellijk achter het Visitor Center begint een mooie en gemakkelijke wandeling van enkele honderden meters, richting krater. Al bij het begin van deze korte tocht vindt Freddy zijn eerste beestje, nl. een Longloze salamander (Mountain Lungless Salamander / Bolitoglossa subpalmata).
Deze soort is endemisch voor Costa Rica, wat wil zeggen dat deze salamanders alléén in dit land voorkomen. Ze worden zeer zeldzaam o.m. door verdwijning van geschikte biotoop (druk van de landbouw) en door schimmelziektes. Op "Amfibiaweb", een bekende website in het milieu, staat zelfs te lezen dat deze soort <u>niet</u> meer voorkomt op de Poás! We zullen veel geluk gehad hebben!!
Het is één van de weinige soorten salamanders waar de ouders zorg dragen voor hun "nest". Om de beurt liggen ze rond de eieren gekruld en draaien ze deze af en toe om. Zodoende beschermen ze

het legsel tegen predators en schimmelinfecties. Deze salamanders zijn zeer giftig. Het gif zit in klieren die zich op welbepaalde plaatsen van het lichaam bevinden. Wanneer een salamander wordt bedreigd door een slang, dan houdt hij zich een tijdje muisstil. De slang nadert al tongelend haar prooi; deze begint zich te kronkelen en presenteert de slang het gedeelte van haar lichaam bezaaid met gifklieren. Bij het eerste contact van de tong met het lichaam beginnen de klieren gif te produceren. Wanneer de slang toch bijt en de toxische substantie in contact komt met de kaakspieren, dan verlammen deze binnen de 45 seconden, valt de bek van de slang gewoon open en kan de salamander wegkruipen!

Tijdens de wandeling naar de krater, zien we verschillende planten, o.m. Bromelia's, Balsaminacea (Duizendbloemenplant) en ook één van de meest opmerkelijke kruidachtigen, “de Paraplu van de armen” (Poor Man's Parasol - Gunnera insignis): een grote stevige plant, tot 2m hoog met enorme

bladeren. De bloem is knalrood en kan tot 1 m lang worden; ze bestaat in feite uit honderden minuscule vertakkingen en bloemetjes.
Maar het is vooral een fascinerende symbiotische associatie die deze “Sombrilla de pobre” uitzonderlijk maakt. Deze plant gaat inderdaad een soort samenleving aan met blauwwieren, ook blauwalgen genoemd. Dit zijn bacteriën die zich, net als planten, voorzien van energie door fotosynthese. Het chlorofyl is echter eenvoudiger van vorm dan bij de planten. De naam blauwalg is misleidend omdat de blauwalgen noch tot de algen noch de wieren behoren maar een aparte groep vormen. De officiële naam voor deze groep is cyanobacteriën. Ze behoren tot de oudste organismen op aarde; er wordt geschat dat ze al 3,5 miljard jaar bestaan en ontstonden aan het begin van het Swazian (3500 - 2800 miljoen jaar geleden), toen de Aarde nog geregeld werd getroffen door inslagen. Cyanobacteriën waren de eerste organismen op aarde die zuurstof konden produceren en zo de ontwikkeling van hogere organismen mogelijk hebben gemaakt. Nu leven ze niet alleen in zoet en zout water maar ook in de grond, op rotsen, takken en boomstammen. Sommige soorten kunnen zeer hoge temperaturen, tot zelfs 75-85°C, verdragen en leven in heetwaterbronnen. Er zijn ook soorten die in symbiose leven met een bepaalde plant, zoals in de wortels van palmvarens en Gunnera. De samenleving bestaat erin dat deze blauwwieren erin slagen om atmosferische stikstof om te zetten in organische stikstof, wat natuurlijk voordelig is voor onze Gunnera. Om de cyanobacteriën toegang te geven heeft deze plant aan de basis van zijn bladeren een soort klieren ontwikkeld. Merkwaardig is dat hij zich door het voor hem nuttige blauwwier laat infecteren (de “goede” soort heet Nostoc), en andere soorten de “ingang” verbiedt! Maar nog straffer is dat de Gunnera de eigenschappen van de cyanobacterie wijzigt! Een geniaal genetisch werk: bepaalde genen van de Nostoc worden geïnhibeerd en andere genen worden op hun

beurt versterkt; de zo autonome en oeroude blauwwier Nostoc wordt als het ware door onze Gunnera insignis volledig gedomesticeerd! Zo zien we dat niet alleen de mensen aan genetische manipulatie doen, maar dat de Natuur dat allemaal allang kent...

Aangekomen aan de krater moeten we helaas vaststellen dat er niks van te zien is: we zitten in dichte mist en het is bovendien koud en winderig! Na even wachten beslissen we om de 2de wandeling aan te vangen, richting Botos-meer (Botos = indianen, meer = krater).
We trekken door een echt sprookjesbos, een dwergnevelwoud dat doet denken aan een grote verzameling van bonzaï-boompjes.

Om 09.00u komen we aan de 2de krater. Ook hier zit het potdicht. We genieten toch van de aanwezigheid van enkele fotogenieke en mooi poserende Roodstaartboomeekhoorns (Red-tailed Squirrel – Sciurus granatensis). *Het is een kleine soort die vooral 's ochtends actief naar voedsel zoekt. Hoewel deze diertjes er een nogal solitair leven op nahouden, worden er regelmatig, in de paartijd, grote groepen mannetjes waargenomen die krijsend en tierend achter de wijfjes zitten!*

We zien er ook de Grootpootstruikgors (Large-footed Finch / Pezopetes capitalis) en de zeer algemene en gemakkelijk te benaderen Roodkraaggors **(**Rufous-collared Sparrow / Zonotrichia capensis). Felipe houdt even halte bij een boom van de Clusia-familie, waartoe ook de bij ons gekende kamerplant "Varkensboom Clusia rosea" hoort. De glanzende grote lederachtige bladeren waren hier heel belangrijk, omdat ze dienden als briefpapier: men kan er inderdaad een korte tekst in kerven met een scherp takje!

Ondertussen lossen de wolken op en krijgen we het Botos-meer mooi te zien.

Misschien is de Poás-krater ook zichtbaar? Met zijn allen daar naartoe, met succes!
De gapende krater met zijn sterke stoomuitlatingen laat zich in volle glorie bewonderen. De vulkaan blijkt sinds enkele maanden meer en meer actief te worden: grotere en hevigere stoomproductie en veel hogere temperaturen aan de grond!

De zon komt er hoe langer hoe beter door: een eerste reptiel komt zich opwarmen door zijn lichaam volledig af te platten en zodoende een maximale oppervlakte van de huid aan de zon bloot te stellen.

Het is een prachtige Smaragd stekelleguaan (Green Spiny Lizard / Sceloporus malachiticus). Op deze hoogte zijn de temperaturen nooit echt schitterend en elke temperatuurstijging is mooi meegenomen voor deze koudbloedige diertjes.
We verlaten de Poás rond 11.30u, richting La Paz.
Onderweg genieten we van een mooi zicht op de Centrale vallei. Het volstaat dat iemand in de bus om een foto-stop vraagt, en de gids Felipe vertaalt de wens naar Juan-Carlos, de chauffeur, met nickname Chito. Tijdens deze stop krijgen we uitleg over de wilde avocadovruchten die we zien hangen en de Elder-boom (van het hout van deze boom wordt van alles gemaakt, van lucifers en tandenstokers tot doodskisten) (Alnus acuminata, Spaans Jaul, Engels Alder tree). *The wood of this tree has been used in the manufacturing of wood coffins and as formwork in construction. Its main uses are for lumber, cabinetry and musical instruments, packaging and boxes for transporting vegetables. It is often used in the construction of bridges and piers. The quality is very good for matches.*
Richting La Paz zien we dat deze regio veel te lijden heeft gehad van de zware aardbeving van 2008. Lange stukken baan zijn vernieuwd en daar waar de grondverschuivingen te groot zijn geweest, werd er gewoon een nieuwe route uitgestippeld en aangelegd.
Onderweg zien we velden overdekt met immens grote zwarte doeken: hier kweekt men siervarens die over de ganse wereld worden geëxporteerd.
In La Paz doen we eerst een kleine wandeling in de tuin; we zien een groot aantal kolibries, waaronder Koperkopsmaragdkolibrie (Coppery-headed Emerald / Elvira cupreiceps) (foto links),

met zijn amper 7 cm en 3 gram één van de kleinste kolibries die we te zien krijgen én endemisch voor Costa Rica, Violette Sabelvleugel (Violet Sabrewing / Campylopterus hemileucurus) (foto midden), Groene draadkolibrie (Green Thorntail / Discosura conversii) (foto rechts) en ook Bananaquit (Coereba flaveola) en Grijskeeldwerglijster (Sooty Thrush / Turdus nigrescens).

Eten doen we rond 13.00u en daarna brengen we een bezoek aan de “dierentuin”: allemaal opgevangen dieren, of mishandeld of ooit gekwetste katachtigen, met o.m. Ocelot, Jaguar en Margay. Wanneer het mannetje Jaguar een uitval doet naar het wijfje, en een paar minuten later naar het grote raam van zijn kooi, zijn we wel serieus onder de indruk!

Naast enkele apen, slangen en vlinders, is er ook een orchideeënafdeling.
We maken een mooie wandeling naar de verschillende watervallen, langs een goed aangelegd en deels vernieuwd paadje, want ook hier heeft de aardbeving lelijk toegeslagen.

Op het einde van de tocht worden we opgehaald door een shuttle die ons terug naar de ingang van het restaurant brengt. We stappen over in onze vertrouwde bus en maken een niet geplande stop bij Freddo Fresas, een familiezaak waar zowaar de lekkerste aardbeien van de streek te vinden zijn. De Poás-hellingen lenen zich daar uitstekend toe, omdat aardbeiplanten hier alles vinden wat ze nodig hebben: vruchtbare grond, zon, hoogte, de juiste temperaturen en zuivere lucht.

Iedereen geniet volop van een ongelooflijk lekkere aardbei-milkshake en van de toffe sfeer die hier heerst, vooral dankzij de charmante extroverte meertalige baas van de zaak. En Freddy vindt het leuk de dikke lieve Labrador des huizes elk jaar terug te zien...

We houden nog halt bij een koffieplantage. We vernemen dat wanneer de “ bolletjes” rood zijn, ze handmatig geplukt worden. Hiervoor worden veel migranten ingezet. Elke plukker wordt gecontroleerd op efficiëntie : worden er niet teveel groene boontjes geplukt, niet te veel gemorst, voldoende geplukt, …. .

Na deze gezellige stop keren we terug naar ons hotel in San José waar we het avondmaal nuttigen in de grote zaal. De nog bijna rauwe groentjes vallen een beetje tegen, de rest is OK.
We gaan vroeg slapen want...

<u>Maandag 5/12 richting Tortuguero</u>

... Wake-up call at 5 o'clock!
We vertrekken om 06.00u, met mooi weer! Hopelijk blijft het droog, want straks hebben we een boottocht voor de boeg, en dat zou pas spijtig zijn moest het dan gaan regenen. En die kans zit erin, want Tortuguero en omgeving is zowaar één van de natste plekken van Costa Rica.
Door zo vroeg te vertrekken mijden we de maandagochtendfile (die bestaat echt!). Maar een uurtje later staan we toch aan te schuiven op de autopista die door het prachtige Braulio Carrillo National Park trekt.
Braulio Carillo N.P. is een uitzonderlijk natuurgebied van nevel- en regenwoud in de Cordillera Central, met een oppervlakte van 44.000 ha één van de grootste nationale parken van dit land. Omwille van de grote hoogteverschillen, nl. tot 2.900m!, en dit op relatief korte afstanden, is het gebied weinig toegankelijk. Maar het is dan wel de verblijfplaats van de bedreigde tapirs, jaguars en poema's.

Er zijn werkzaamheden aan de brug over de Rio Sucio en Rio Honduras (de vuile en de blauwe rivier) die hier samenvloeien, en daarom kunnen we hier niet stoppen. Door de recente zware regenval (ook nu is het aan 't regenen) is er geen kleurverschil te zien omwille van de grote hoeveelheid slib die nu ook door de Rio Honduras wordt meegesleurd, maar op een foto genomen tijdens een vorige reis kan je merken dat normaal gezien Rio Honduras helder blauw water heeft.

We komen aan in Guapiles om 07.45u en stoppen in restaurant El Ceibo voor ontbijt.
Deze zaak is genoemd naar de kapokboom die in de “voortuin” staat.
De kapokboom (Ceiba pentandra) is een tropische boomsoort. De soort komt van nature voor in Zuid-Amerika, Centraal-Amerika, het Caribisch gebied en tropisch West-Afrika. De kapokboom wordt meer dan 70 m hoog en heeft een vrij dikke, flesvormige stam.
De takken van de kapokboom staan loodrecht op de stam. Uit de pegelvormige vruchten steekt een plukje witte watten: de kapok. Deze zachte vezels, die bestaan uit de haren op de zaden, worden onder meer gebruikt als vulling voor kussens en vesten. Tegenwoordig wordt voor die toepassing steeds vaker synthetisch materiaal gebruikt.
Het regent, wat niet wegneemt dat we verschillende vogels zien, zoals een kleine groep papegaaien Witvoorhoofdamazone (White-fronted Parrot / Amazona albifrons), Swainson's toekan (Chestnut Mandible Toucan / Ramphastos swainsonii) en Montezuma Oropendola (Psarocolius montezuma)

De Montezuma is een grote zangvogel waarvan het mannetje tot 50 centimeter groot kan worden en een gewicht van 520 gram haalt! In elke kolonie heerst een hiërarchie waarbij slechts enkele dominante mannetjes de gelegenheid hebben om te paren met de vrouwtjes. Hierdoor zijn de vogels ook polygaam. Een gemiddelde kolonie bestaat uit ongeveer 30 nesten. In sommige gebieden leven meerdere kolonies samen waarbij er soms wel meer dan 100 nesten zijn. De vogels bouwen deze nesten hoog in de bomen in de vorm van een pendule. Ze zijn tussen de 60 tot 180 centimeter lang en worden gemaakt van stukken droge bananenbladeren, takken en twijgen. Het bouwen van een nest duurt ongeveer 9 tot 11 dagen. De vogels eten voornamelijk fruit en bloemen. Ook eten ze grotere soorten insecten. Voor het eten van de bloemen en insecten begeven de vogels zich wel op de grond.

Op een binnenpleintje is een jonge kunstenaar bezig met het maken van mooie diertjes in kleurrijk glas met behulp van een brander: libellen, kolibries, kikkers, schorpioenen, en hij verkoopt die aan spotprijzen (althans naar onze normen).

Felipe en Freddy trekken de tuin in, op zoek naar pijlgifkikkertjes. Een paar weten ons te ontsnappen en we staken het zoeken omwille van de gietende regen.
Bij het verlaten van het restaurant zien we een vrouwelijke gids die er wél ééntje heeft kunnen vangen. We nemen het diertje over zodat iedereen van onze groep deze Aardbeigifkikker (Strawberry Poison-dart Frog / Oophaga pumillio) uitgebreid kan bekijken en fotograferen.
Deze kikkersoort heeft verschillende opmerkelijke karakteristieken, maar ik ga me beperken tot het meest origineel kenmerk: de broedzorg. Het is namelijk zo dat beide ouders voor de nakomelingen zorgen, wat uniek is in de amfibieënwereld. Er moet wel worden bijgezegd dat het huishoudelijke werk niet echt eerlijk verdeeld is en het wijfje de zwaarste taken op zich neemt..: na de (uitwendige) paring en het leggen van verschillende eipakketjes van elk een vijftal eitjes in de oksel van verschillende Bromelia-blaadjes, gaat het mannetje die eitjes verdedigen en vooral vochtig houden, gedurende 10 à 12 dagen, door hen water aan te brengen dat hij stockeert en vervoert in zijn cloaca (de cloaca, Latijn voor "riool", is de (enige) opening in het lichaam van vogels, reptielen en amfibieën waardoor zowel ontlasting, urine als genitale afscheidingen (zoals sperma en eieren) worden afgegeven.). Door deze relatief weinig energie-vergende taak kan het mannetje

verschillende wijfjes bevruchten en ook voor die legsels zorgen. Het wijfje daarentegen gaat veel meer kracht investeren in haar kroost. Na max.12 dagen ontwikkeling, komen de kleine dikkopjes te voorschijn uit de eitjes. Het vrouwtje gaat dan onmiddellijk 3 à 5 kikkervisjes op haar rug plaatsen en ze elk apart in een klein natuurlijk poeltje deponeren dat soms niet méér is dan een beetje stilstaand water in het hartje van een plant of een door de mens achtergelaten bierblikje.

Gedurende 6 à 8 weken, tijdens de gedaanteverwisseling van dikkop naar klein kikkertje, gaat het wijfje onbevruchte eitjes produceren en als voedsel aanbrengen bij elkeen van de kleine kikkervisjes verspreid over verschillende bromelia's of andere vochtige locaties! Het produceren van die onbevruchte eitjes gedurende 2 maand is zo energie-verslindend voor het wijfje dat ze zich maar over dat één eipakketje zal ontfermen; de andere legsels gaan onherroepelijk verloren. Dat is het verrassend verhaal van de unieke broedzorg van deze soort pijlgifkikkertjes!

Hoog in een boom, langs de baan, zit een Drievingerige luiaard. Vreemd, zo dicht bij en pal boven het drukke verkeer. Maar het blijkt dat dit regelmatig voorkomt en de reden van het opzoeken van dergelijke plaatsen zou zijn omdat in die omgeving geen predators zitten!
Weetjes over onze eerste Drievingerige luiaard, ook Kapucijnluiaard genoemd (Brown-throated Three-toed Sloth - Bradypus variegatus).

Wetenschappelijk gezien zijn de Luiaards relatief uniek in de dierenwereld. Ze behoren tot de orde van de Edentata (Tandarmen). Samen met de Afrotheria (waartoe de Slurfdieren en de Zeekoeien behoren), zijn ze de meest primitieve nog levende groep placentale zoogdieren. Ze ontstonden zo'n 60 miljoen jaar geleden. Hun nauwste huidige verwanten zijn de Gordeldieren en de Miereneters,

wat veel zegt over de evolutionaire afstand met andere soorten. Luiaards zijn gespecialiseerde boombewoners. Ze leven, ondersteboven hangend aan hun haakvormige vinger- en teenklauwen aan de takken in de bomen. Deze leefwijze heeft een aantal speciale aanpassingen tot gevolg, zoals de naar de rug gerichte groei van het haar om een betere waterafloop te verzekeren, vrijwel aaneengegroeide, in aantal gereduceerde en tenen met lange, haakvormige nagels, de mogelijkheid de kop tot circa 180° te draaien, reductie van de staart, draaiing van een aantal organen in de buikholte, enz. De prijs die de luiaards voor deze aanpassingen hebben moeten betalen, is o.a. het feit dat ze heel traag zijn en nauwelijks op de grond kunnen lopen (hooguit kruipen, hoewel de dieren redelijk goed kunnen zwemmen). Een volwassen "Drievinger" wordt 60cm groot en 4kg zwaar. Zijn pels die dus, in tegenstelling met andere dieren, van de buik naar de rug groeit, vertoont een groene kleur: deze is veroorzaakt door algen die tussen de haren groeien en hem helpen minder op te vallen in het bladerdek van "zijn" bomen. Het dieet bestaat uitsluitend uit bladeren. Ter vergelijking met andere herbivoren, waarvan de spijsvertering van een "lunch" tot 4 à 5 dagen kan duren, is de Luiaard een recordhouder: elk blaadje dat opgepeuzeld wordt doet er maar liefst tot vier weken over om de "uitgang" te vinden...

Zijn voedsel levert weinig energie op en dit legt uit waarom het dier zo spaarzaam is met zijn krachten:
-heel weinig verplaatsingen: slaapt 15 à 20 uur per dag en komt zelden uit zijn boom;
-geen fysisch gedoe om zijn territorium tegen een ander mannetje te verdedigen: dat doet hij door de zwarte en oranje vlek te tonen die hij op zijn rug heeft en/of door te fluiten, twee uiterst zuinige manieren om toch maar aan te tonen dat deze boom tijdelijk niet vrij is;

-onze Bradypus heeft de laagste en de meest variabele lichaamstemperatuur van alle zoogdieren, nl. van 24 tot 33°C. Deze lage temperaturen en traag metabolisme vergen ook minder energie. De luiaard komt bijna nooit op de begane grond, want ook dat kost veel energie en houdt veel gevaar in. Alleen wanneer hij van "restaurant" wil veranderen, of wanneer hij zijn behoefte gaat doen, verlaat hij zijn verblijfplaats. Met zijn stomp staartje maakt hij een kuiltje aan de voet van de boom, legt daarin zijn keuteltjes en bedekt ze met losse grond. Het is lange tijd een (logische) vraag gebleven waarom de luiaard niet gewoon zijn drolletjes laat vallen daar waar hij hangt of zit, want dat zou toch minder inspanning vergen dan af te dalen naar de grond. Uit langdurige observatie en wetenschappelijk onderzoek op gechipte luiaarden in Panama, blijken daar drie redenen voor te zijn:

-sporen van uitwerpselen in en rond zijn boom zouden zijn aanwezigheid kunnen verraden
-de faeces geeft extra mest aan de boom waarvan hij toch 10% van de bladeren opeet
-om de snelle groei van de algen op zijn pels in toom te houden, worden specifieke motten ingezet (Cryptoses choloepi); en die insecten verlaten heel even hun verblijfplaats om snel eitjes te gaan leggen in het mestkuiltje van de gastheer en kruipen even snel terug op hun "vervoermiddel naar boven", terwijl hun eitjes en later de larven alle tijd hebben om verder te ontwikkelen in de drolletjes van onze gezellige gast, en nog later opnieuw in de pels van een luiaard plaats te gaan nemen.

Tijdens de lange tocht naar Tortuguero krijgen we uitgebreid uitleg over bananen-, papaya- en ananasplantages (belang voor de economie, doorbreken van monocultuur, de oplegging van bananenteelt door de U.S.A. en de daarmee gepaard gaande quasi-slavernij, ...).
In de velden zitten veel Koereigers (Cattle Egrets – Bubulcus ibis) bij het vee. Elk rund heeft rond zich een paar koereigers die de insecten opeten die opspringen bij het wandelen van de koeien. 's Avonds gaan de reigers in groep op een vaste plaats slapen. Zo kunnen ze zich beter beschermen tegen de vijand of tegen gevaar. 's Morgens vertrekken ze weer, elk naar hun "werk", dikwijls op de rug van een rund.
Het regent onophoudelijk en we vorderen heel traag op deze slechte weg. We krijgen toch nog een paar vogels te zien, zoals de Grote kiskadie (Great Kiskadee - Pitangus sulphuratus). Deze vogel gaan we nog heel dikwijls horen en zien. *Hij vangt insecten in de vlucht, eet ook kleine zoetwatervissen, kikkervisjes en vruchten. Daarnaast plundert hij nesten van andere vogels. Van droge grassen, draden katoen en dunne stokjes bouwt hij grote, gesloten nesten met een zij-ingang. Het materiaal wordt deels uit de nesten van andere vogels geroofd.* Iets verder observeren we de Montezuma Oropendola en de Halsband arassari (Collared Aracari – Pteroglossus torquatus) (foto). *Deze toekans maken hun nest in een natuurlijke holte of in een oud spechtennest hoog in een boom. Er worden drie witte eitjes gelegd en na 16 dagen verschijnen de naakte, blinde, jonge toekans met een korte bek. Op de onderkant van de pootjes hebben ze een speciale soort eelt die hen beschermt tegen de ruwe ondergrond van het nest. Het ganse jaar door slapen een zestal volwassenen samen met jonge toekans, waarin ze volledig afwijken van het gedrag van de andere toekansoorten.*

Het zonnetje komt er heel even door; we stoppen voor een Mantelbrulaap die heel laag in een boom zit te eten. Toevallig staan we naast een soort Mimosaboom in volle bloei; een vijftigtal vlinders van

minstens 10 verschillende soorten zitten aan de nectar van deze bloemen; zelfs nachtvlinders doen hun best! Spectaculair, vooral wanneer we een Urania-vlinder (Green-banded Urania / Urania leilus) zien landen, een van de mooiste vlinders van het land! Het is één van de weinige vlindersoorten die in groep migreren. Op bepaalde momenten van het jaar trekken duizenden vlinders samen naar zomer- of winterverblijven.

Na lang rijden komen we aan in La Pavona, één van de 2 plaatsen waar wordt overgestapt van bus naar boot. Hier loopt de weg dood op de steigers. De reis verderzetten kan uitsluitend via de rivier en de kanalen richting Tortuguero. Tijd voor een sanitaire stop; ondertussen worden al onze valiezen overgeheveld naar de boot, en kunnen René en Freddy, tussen een hoop planken, een zeer mooie juveniele ameiva-hagedis zien zonnen, de Central American Whip-tailed Lizard (Ameiva festiva, geen Nederlandse naam) die, omwille van zijn opvallend turkooisgekleurde staart, de nodige aandacht krijgt van de fotograaf...

Een paar meter verder, op slijkerige ondergrond, wandelt een Reuzenpad (Cane Toad / Bufo marinus).
Weetjes over de Reuzenpad: *Deze pad is één van de grootste ter wereld en bereikt een gemiddelde lengte van 15 tot 17 cm, max. 23 cm en is tot 2,0 kg zwaar! De alternatieve Nederlandse naam Zeepad en de wetenschappelijke soortnaam “marina” verwijzen naar de voorkeur voor zoete tot brakke wateren zoals mangrovemoerassen langs de kust waar de pad het meest wordt aangetroffen. Dat is niet in het gehele verspreidingsgebied het geval. Ze is een kolonist die zich heeft gespecialiseerd in een snelle ontwikkeling in tijdelijke wateren, zoals ondergelopen weilanden tot met water gevulde bandensporen. Dit heeft als voordeel dat de tijdelijke wateren, die vaak ondiep zijn, sneller opwarmen en er geen grote roofdieren zoals vissen in leven. Het aantal eitjes loopt op tot 20.000 per legsel. Omdat deze pad echter drie legsels per jaar kan afzetten kan het totale aantal eitjes oplopen tot ongeveer 60.000. Ze voedt zich voornamelijk met insecten zoals kevers, sprinkhanen, kakkerlakken en mieren en andere kleine ongewervelden als slakken en duizendpoten. Grote exemplaren eten ook kleine gewervelden zoals andere kikkers, zoogdieren en reptielen. De pad voorziet in haar behoefte aan water door op een natte plek te gaan zitten en het vocht wordt via de huid van de buik in het lichaam opgenomen. Deze pad scheidt ter verdediging een giftige stof af uit klieren die zichtbaar zijn als grote 'bulten' achter de ogen die doorlopen naar de schouder, ze*

worden paratoïden genoemd. Het melkachtige gif dat geproduceerd wordt bestaat uit tot wel 100 verschillende componenten waarvan bufotoxine de bekendste is. Dit is een op het hart werkend vergif met een effect vergelijkbaar met dat van digoxine. Een bepaalde hoeveelheid van het gif kan een hartstilstand veroorzaken.

De pad is over de hele wereld verspreid geraakt omdat het dier als insectenverdelger werd ingezet bij de bestrijding van plaaginsecten. Zo is de soort terecht gekomen in de Antillen, op Hawaï, de Filippijnen, Taiwan, Japan en verschillende eilanden in het Pacifisch Gebied. In Australië is de pad zelf echter een nationale plaag geworden. In 1935 werden 102 exemplaren uit Hawaï overgebracht naar Queensland waar ze werden uitgezet, met als doel de suikerrietplantages te bevrijden van onder andere de kever Dermolepida albohirtum, die in het Engels cane beetle (suikerrietkever) wordt genoemd. Met name de larve van de kever is vraatzuchtig en tast de oogst van de plantages aan. De uitgestrekte suikerrietplantages in Australië waren in de jaren 30 voor de bevolking een belangrijke bron van inkomsten en omdat er nog geen pesticiden waren was de enig mogelijke bestrijdingsmethode de kevers handmatig te rapen. Een probleem was echter dat de kevers en de larven van de plaaginsecten op enige hoogte leven, en de Cane toad een typische bodembewoner is die niet kan klimmen. Ook boden de plantages door de rietachtige begroeiing en het ontbreken van stenen en andere objecten geen goede schuilmogelijkheden. Een gevolg was dat de padden de plantages verlieten en uiteindelijk naar natuurgebieden trokken. Hier bleek de pad zich uitstekend thuis te voelen waarna binnen enkele decennia een snelle opmars volgde.

De introductie van de pad bleek een ecologische ramp, en staat tegenwoordig bekend als hét voorbeeld van een invasieve soort, een exoot die andere diersoorten wegconcurreert of op het menu heeft staan. Sinds 30 jaar moedigt de overheid de mensen aan om deze padden te doden, maar zonder veel resultaat.

Een mogelijke bestrijdingsmethode is de inzet van een zogenaamd Ranavirus dat amfibieën en vissen infecteert. Dit virus blijkt echter ook inheemse kikkers te doden. Diverse laboratoria zijn bezig met de ontwikkeling van een virus dat specifiek de Reuzenpad doodt. Tegenstanders vrezen echter dat het virus ook andere amfibieën zal aantasten, waardoor de bestrijding van de pad een nog grotere ramp zal worden dan het dier zelf. Een andere mogelijke bestrijdingsmethode is door RNA interferentie de ATPases van de pad te manipuleren. ATPases zijn enzymen die bij de pad speciale aanpassingen hebben om het dier te beschermen tegen zijn eigen gif. Als deze bescherming wegvalt zullen de padden zichzelf vergiftigen. Tenslotte wordt ook geprobeerd de geslachtschromosomen aan te passen, zodat alleen mannetjes worden geboren en de soort zich niet meer in stand kan houden. Begin 2008 maakte de Nederlandse student Jordy Groffen bekend een andere methode te hebben ontdekt om de pad te bestrijden. Hij had een, op de pad in de longen parasiterende, worm ontdekt die dodelijk bleek voor kleine exemplaren of ze kleiner doet blijven. Door besmette padden te introduceren in niet-besmette populaties wordt de pad bestreden. Resultaten zullen moeten uitwijzen of de bestrijding effectief is.

Om 11.50u vertrekt onze watertaxi. Tijdens deze eerste boottocht, waar we relatief snel varen maar de “driver” toch weet te vertragen op gepaste plaatsen, zien we tal van vogels, een waar feest voor

de fotografen: Amerikaanse reuzenijsvogel (Ringed Kingfisher – Ceryle torquata), met zijn 41cm de grootste ijsvogel in de Nieuwe Wereld, Mexicaanse tijgerroerdomp (Bare-throated Tiger-Heron – Tigrisoma mexicanum), reigersoort die we nog meermaals gaan tegenkomen, Mangrovezwaluw (Mangrove Swallow – Tachycineta albilinea), Grote zilverreiger (Great Egret – Casmerodius albus),

Kleine zilverreiger (Snowy Egret – Egretta thula) en Amerikaanse slangenhalsvogels (Snakebird - Anhinga anhinga). *Het zijn grote, sociaal levende watervogels met een lange, slanke nek en een dunne, dolkvormige snavel die in brak- en zoetwatergebieden, zoals in de buurt van meren en rivieren verblijven. Soms gaat de slangenhalsvogel ook aan de kust op zoek naar voedsel. Hij zoekt onder water naar vis, die met de scherpe snavel wordt gespietst. De slangenhalsvogel zwemt vaak met alleen zijn nek en kop boven water. Met zijn grote, brede vleugels is dit dier een uitstekende zwever.*

Verder nog meer vogels, zoals Amerikaanse fregatvogel (Magnificent Frigatebird – Fregata magnificens), Amazone-ijsvogel (Amazon Kingfisher – Chloroceryle amazona), Lachmeeuwen (Laughing gull / Leucophaeus atricilla) en op een zandplaat midden in de rivier een grote groep Koningssternen (Royal Tern – Sterna maxima). Als enig reptiel kunnen we een Groene basilisk (Green Basilisk - Basiliscus plumifrons) waarnemen, een echt voorhistorisch dier! *Net als andere basilisken wordt deze soort ook wel Jezus Christus-hagedis genoemd, vanwege het vermogen om enkele tientallen meters over het water te rennen. Hierbij wordt een snelheid bereikt van zo'n 12-15 kilometer per uur, en dit gebeurt alleen om aan predatie te ontsnappen. De Groene basilisk kan goed zwemmen en daarbij minutenlang onder water blijven. Op het menu staan insecten, knaagdieren en plantendelen zoals fruit en bessen. Deze soort leeft langs de oevers van meren en rivieren. De hagedis is altijd in de buurt van water te vinden en is een goede klimmer.*

Er wordt ook gevist op de rivier: we zien een familie vissers, met moeder, vader en twee kindjes op een piepklein bootje.

Om 12.45u komen we aan in Tortuguero.
De naam Tortuguero (Spaans voor "schildpad-jager") heeft het park te danken aan de vele schildpadden, die hier aan land komen om hun eieren te leggen, en aan de jacht die hier op die

diersoort werd gemaakt. Al vanaf 1955 probeert men de dieren te beschermen. Vanaf 1963 werden de schildpadden daadwerkelijk beschermd en vanaf 1970 is het gebied, ongeveer 19000 ha op land en 52000 ha op zee, uitgeroepen tot nationaal park.
Het heeft een grote biodiversiteit want de moerassen, waterwegen en lagunes, alsmede de stranden en jungles ter plaatse bieden bescherming aan vele dieren. Zo leven er 52 riviervissoorten, zeekoeien, kaaimannen, rivierotters, leguanen, luiaards, allerlei insecten waaronder indrukwekkend grote kevers, tal van reptielen waaronder 4 soorten zeeschildpadden, de gekleurde gifkikkertjes, 309 vogelsoorten en uiteraard de drie apensoorten te weten de Zwarthandslingeraap, de Mantelbrulaap en de Kapucijnaap.

Bij aankomst in onze Pachira lodge, krijgen we een welkomstdrink. Het domein heeft een prachtige tuin en bestaat uit paalwoningen. Het is hier zeer warm en vochtig. Het middagmaal is in buffetvorm, niet luxueus maar lekker.

We zien een Drievingerige luiaard aan de ingang van het restaurant, zo'n 15m boven ons hoofd. We hebben veel geluk, want dit exemplaar “beweegt”!, wat niet zo dikwijls wordt waargenomen: af en toe grijpt hij een blaadje om te eten en hij is vooral bezig met zich te krabben en te poetsen. Hij zal er tot aan ons vertrek (overmorgen) blijven hangen.

Om 14.30u vertrekken we met een klein open bootje naar het Visitor Center van het Nationaal Park om uitgebreid uitleg te krijgen over het ontstaan en het belang van het park. Freddy verneemt dat er op 50m hiervandaan een zeer zeldzaam slangetje in een boom ligt, maar wij hebben geen toegangstickets voor vandaag en dus zou de controleur ons waarschijnlijk niet doorlaten. Er wordt spijtig genoeg geen enkel poging ondernomen om toch maar te gaan zien. De kans is reëel dat deze sierlijke citroengele slang er morgen ook nog “hangt”, want deze soort jaagt in “sit and wait-strategy”, waarmee wordt bedoeld dat het diertje onbeweeglijk blijft zitten, liggen of hangen, geduldig wachtend op een toevallig voorbijkomende prooi.

Even later maken we een wandeling door het dorp. We treffen het qua weer: bewolkt en toch zonnig! Qua vogels zien we de zeer algemene Langstaarttroepiaal (Great-tailed Grackle - Quiscalus mexicanus) (foto) , de Tropische koningstiran (Tropical Kingbird - Tyrannus melancholicus) en als planten vallen de “levende omheiningen” op: *Living Fence (foto): rapidly rooting species such as this are frequently planted as live fence stakes in the tropics. These multi-purpose trees not only provide a durable, decay-resistant place to attach fence wire, but their branches may also be used as windbreaks, animal food, and firewood* (foto).

Op het strand vinden we lege eischaaltjes van onlangs uitgekomen zeeschildpadjes.
We bezoeken ook de lokale medische post die als eerste hulp dient. Marleen mag enkele wacht- en verpleegruimtes bezoeken. De EHBO-post is zeer proper, maar de toestellen en het materiaal zijn zeer rudimentair. Indien er dringende gevallen zijn zoals bevallingen of slangenbeten, dan wordt de patiënt per vliegtuig (er is een piepkleine airstrip in de nabijheid) naar de dichtbij gelegen en goed uitgeruste kliniek gevlogen (Guapiles of San José al naargelang). Aan het plafond van het buitenterras lopen een paar gekko's rond. Deze zeer algemene Aziatische huisgekko's (Asian House Gecko - Hemidactylus frenatus) zijn nachtdiertjes, maar toch zijn ze hier overdag actief.
Gekko's staan bekend om hun vermogen om tegen allerlei oppervlakken te klimmen, zelfs verticaal en ondersteboven op glas. Dit doen ze door middel van speciale gegleufde kussentjes op hun tenen, ook wel lamellae genoemd. Jarenlang werd gedacht dat het hechtoppervlak een 'klittenbandachtige' werking had. Onlangs bleek dat dit wel ongeveer klopte, maar de hechting wordt niet veroorzaakt door draadjes die in elkaar haken, maar door haartjes die uitlopers hebben die zo klein en talrijk zijn, dat een natuurkundig verschijnsel zichtbaar wordt: de Vanderwaalskrachten. De gekko kan deze krachten echter niet 'aan' en 'uit' zetten, hij plakt vast aan een oppervlak zodra de tenen contact maken, en kan pas

weer los komen door de tenen in een hoek van ongeveer dertig graden op te lichten. Het bijzondere aan deze aanpassing is dat het systeem altijd werkt, er komen geen vloeistoffen of andere stoffen aan te pas.

Qua meest opvallende bloem zien we de “Yesterday – today – tomorrow” Brunfelsia plant.
De bloemen openen zich laat in de middag en zijn dan spierwit en welriekend. De kroonbuis is dan schuin omhoog gericht. De volgende morgen is de bloem omlaag gericht en lichtgeel en de dag erop geel en verschrompelt dan. Vandaar de Engelse naam yesterday, today en tomorrow, lady of the night. In Frans galant de nuit en dame de la nuit, ze bloeien en geuren vooral ’s avonds.
Brunfelsia is genoemd naar Otto Brunfels (1489-1543), een geneesheer uit Metz die deze plant in 1530 tekende. Hij studeerde theologie te Mainz en ging in een Kartuizerklooster, ging over naar de Reformatie en werd Luthers predikant te Straatsburg. Later arts te Bern en schrijver van enkele botanische werken.
Het is (nog) droog en we wandelen tot aan het CCC (Carribean Conservation Centre), een eenvoudig maar mooi ingericht infocentrum over zeeschildpadden. We genieten van een interessante film over het leven en de dier-tot-mens-relatie van de Groene soepschildpad in Costa Rica.

We begeven ons opnieuw richting Lodge en kruisen een mieren-autostrade!

We moeten zien waar we onze voeten zetten, want hier is een kolonie Parasolmieren (Leaf-cutter Ant –Atta cephalotes) actief. Deze mieren, ook Bladsnijdermieren genoemd, gaan nog dikwijls ons pad kruisen.
Weetjes over deze mieren:

Ze knippen met hun kaken kleine stukjes blad af en vervoeren die als een parasol naar het ondergrondse nest. Uit een zeer recent onderzoekt blijkt dat

de mieren hun knipgedrag laten afhangen van de obstakels die ze op hun pad tegenkomen: hoe gemakkelijker de af te leggen weg, hoe groter de vervoerde bladeren; en hoe moeilijker de obstakels zoals lage brugjes van takjes waar ze onder moeten, hoe kleiner het blad! De mieren snijden de blaadjes niet bij op de plek van het obstakel, maar doen aan maatwerk op de plaats waar ze de blaadjes verzamelen! Het is vandaag nog niet geweten hoe dit "anticiperingsproces" ineen zit. In het nest wordt het blad door kleinere werkstermieren fijngekauwd tot bladmoes, dat samen met mierenmest als voedingsbodem voor schimmels dient. De schimmels dienen op hun beurt als voedsel voor de mierenlarven. Parasolmieren zijn dus feitelijk landbouwers: ze kweken hun eigen voedsel! En het kan nog straffer: *de werksters die zorgen voor de bevoorrading van hun kolonie hebben vlijmscherpe kaken, die geleidelijk afstompen door het onophoudelijk knippen van bladeren. Deze werksters met "versleten" kaken zijn tweemaal meer energie en tijd kwijt bij het afsnijden van een blad. Ze blijven echter nuttig: ze schakelen over op het vervoer naar het nest van versneden vegetatie. Het is de eerste keer dat werkverdeling op basis van afnemende vaardigheden is vastgesteld bij Parasolmieren (Nat. Geogr. Juni 2011).*

Langs de kant, in de groene vegetatie, zien we een juveniele Groene basilisk, of "Basiliekhagedis" zoals iemand die noemt...

We sluiten deze wandeling af met een mooie regenboog...

Het is 17.00u wanneer we in Pachira Lodge aankomen na deze rustige en aangename uitstap. Een beetje later zien we, op één van de talrijke houten wandelpadjes, een koppeltje Geelkopdaggekko's (Yellow-headed Gecko / Gonatodes albigularis) (mannetje rechts, wijfje links).

En ook nog een slapende anolis Norops limifrons op het einde van een twijgje (Kleine bosanolis, niet officiële NL naam). *De belangrijkste predatoren van de kleine anolissen zijn de slangen. Voor de nacht installeren de hagedisjes zich zo dicht mogelijk aan het eindpunt van een kleine tak. Meestal kan zo'n twijgje het gewicht van een slang niet dragen, of voelen de anolissen veel beter de bewegingen van het takje waarop ze zich bevinden wanneer een slang zich daarop waagt.*

Vóór het avondmaal gaan we naar de "laarzenhut" om onze boots uit te kiezen voor de uitstap van morgen. Een hele ervaring, rekening houdend met Amerikaanse maten, door toeristen doorheen gehaalde linkse en rechtse laarzen, ontbrekende maten... een hilarisch moment! Hoewel Tony op "grote voet" leeft en geen enkele laars van zijn maat vindt, is hij toch op wandel met twee paar botten!

Om 19.00u genieten we van een zeer lekker koud en warm buffet in het openluchtrestaurant.

Tussen 21.00u en 23.00u doet Freddy zijn “rituele” avondwandeling, die drie kikkersoorten opbrengt: een boomkikkertje (Common Rainfrog / Craugastor fitzingeri), een Vaillant's Frog (Rana vaillanti) (foto links), en een Reuzenfluitkikker (Savage's Thin-toad Frog / Leptodactylus savagei)

(foto rechts), *een echte bodembewoner die meestal in de buurt van het water vertoeft zodat hij er snel in kan springen bij bedreiging. Omdat deze soort graag tussen bladeren schuilt, leeft de kikker vooral in bossige gebieden bij vennen of moerassen. Zoals alle fluitkikkers maakt ook deze soort geen kwakend maar een fluitend geluid. In de paartijd drijft dat de plaatselijke bevolking tot wanhoop vanwege de zeer harde en hoge tonen die de hele nacht doorgaan; de soort wordt hierdoor lokaal als plaag beschouwd,*

Later krijgen we ook nog een grote landkrab voorgeschoteld, die we later nog zullen waarnemen aan de steigers van de boten. Qua insecten wordt een bidsprinkhaan gevangen om morgen te kunnen laten zien aan geïnteresseerde reisgenoten.

Vannacht regent het keihard. De kamers hebben geen glas in het raam, enkel een vliegenraam. Daardoor is er relatief veel lawaai.

<u>Dinsdag 6/12 Tortuguero</u>

Heel summier ontbijt rond 05.30u! Zo vroeg omdat we om 06.00u al vertrekken met ons bootje voor een ochtendvaart, door de zijkanalen van het mangrovengebied.

Mangroven zijn bomen of struiken die alleen voorkomen in tropische gebieden met een getij. Hierdoor worden deze gebieden regelmatig overspoeld en is de grond zout. Ze komen voor in rivierdelta's en langs de kust en groeien op zoute slikgronden. Mangrovebossen kunnen zich overal vestigen langs lage en vlakke tropische kusten met warm zeewater en een niet te sterke golfslag. Ze

zijn belangrijk voor de biodiversiteit. De wortels houden het zand en de modder vast. In gebieden waar de mangrove is gekapt treedt vaak snelle erosie van de kustlijn op. De mangroveboomsoorten uit de familie van de Rhizophoraceae en Araceae zijn levendbarend (vivipaar). Dat wil zeggen dat

de zaden al kiemen in de vrucht, en bij sommige soorten de kiemplanten nog een poosje aan de moederboom vast blijven zitten en een speervormige wortel ontwikkelen die, wanneer de kiemplant van de boom valt, diep in de grond dringt. Bij andere soorten kiemt het zaad ook in de vrucht, maar ontwikkelt het zich zodanig dat de vrucht blijft drijven wanneer deze van de boom valt.

De vroege ochtend is het beste moment van de dag om de ontwakende natuur mee te maken: een minimum aan menselijke activiteiten (die storende toeristen...) en veel vogels: Amerikaanse slangenhalsvogel, Geelkruinkwak (Yellow-crowned Night-Heron – Nyctanassa violacea) (foto links), Kleine blauwe reiger (Little Blue Heron / Egretta caerulea) (foto midden), mannetje en juveniele (foto rechts) Leljacana (Northern Jacana / Jacana spinoza), Visarend (Osprey / Pandion haliaetus),, en ook de Drievingerige luiaard en de Groene basilisk zijn al wakker, nou ja, wakker is veel gezegd....

De bloem van de Watercacao (Pachira aquatica) laat zich van haar mooiste kant zien.
De Pachira groeit in moerassen en riviermondingen met wisselende waterstand, en kan daar een boom van wel 20 m hoog worden. Zowel de glanzend groene, handvormig gedeelde bladeren als de noten worden gegeten. De Pachira maakt een relatief dunne en buigzame stam, die gevlochten kan worden. In Oost-Azië wordt de plant gezien als een element dat volgens de leer van de Feng Shui welvaart en geluk in huis brengt. De vijf bladeren aan iedere tak symboliseren de 5 basiselementen van de Feng Shui: metaal, hout, water, vuur en aarde. De vruchten zijn doosvruchten. Ze zijn bol- tot eivormig, 20–40 cm lang, tot 10 cm breed en tot 3 kg zwaar. Over het oppervlak van de vruchten lopen vijf overlangse groeven, waarlangs de doosvrucht zich bij rijpheid opent. Na opening komt het vaste, witte vruchtvlees tevoorschijn. Hierin zitten langwerpige, tot 6 cm lange, bruine zaden ingebed. De zaden, "sabanoten" kunnen worden geroosterd of worden gekookt in zout water en als kastanjes worden gegeten. De jonge bladeren kunnen gekookt als groente worden gegeten. In Guatemala worden de schors en onrijpe vruchten gebruikt bij de behandeling van leverklachten. Choco-Indianen gebruiken de zaden voor het vervaardigen van een verdovingsmiddel. De tanninehoudende schors levert een gele kleurstof die voor het verven van zeilen en visnetten wordt gebruikt.

Hoog in de bomen zien we vele takken bewegen: we zitten dichtbij een groep Zwarthandslingerapen of Spider Monkeys (Ateles geoffroyi). *Deze aap wordt ongeveer 50 cm groot maar oogt vanwege zijn lange ledematen vaak een stuk groter. De ranke, pezige slingeraap wordt maximaal zo'n 7 kg zwaar. De lange armen, de sterke handen en de grote krachtige staart maken het de aap mogelijk zeer behendig en op grote snelheid door de boomtoppen te bewegen. Deze soort slingerapen leeft in groepen van tussen de 20 tot 40 individuen. Overdag splitst de grote groep zich vaak op in kleinere groepen van 2 tot 5 exemplaren. In de meeste gevallen bestaan de kleinere groepen volledig uit mannetjes of volledig uit vrouwtjes. De mannetjes trekken vaak verder weg van de basis en komen soms 's nachts niet terug naar de 'basis' in het midden van het territorium waar de gehele groep slaapt.*
Overdag brengt de aap zijn grootste deel van de tijd door hoog in de boomtoppen op zoek naar eten. Het voedsel bestaat voor 80 procent uit diverse soorten fruit. De rest van de maaltijd bestaat voornamelijk uit bladeren en wordt soms aangevuld door honig, insecten en natte boomschors

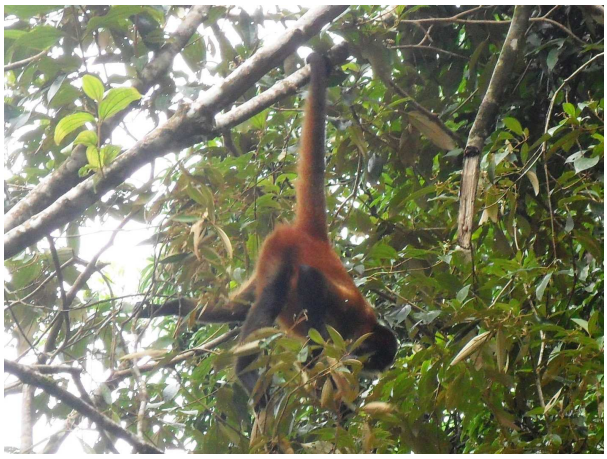

(hiervan wordt vermoed dat dit een medicinale uitwerking heeft voor de dieren). Naast het eten van de bladeren gebruiken de zwarthandslingerapen ook enkele soorten om hun vacht en huid mee in te smeren. Dit heeft waarschijnlijk een insectenwerende functie. Doordat de apen voornamelijk fruit eten leveren ze een grote bijdrage aan het behoud van hun leefomgeving. De zaden, die ze voornamelijk in hun geheel doorslikken, vallen samen met hun ontlasting op de bodem van het woud waardoor de zaden een goede voedingsbodem hebben en vrij snel wortel kunnen schieten.
Bij het waarnemen van onze eerste slingeraapjes krijgen we van Tony één van zijn opmerkelijke one-liners te horen: “Moest ik zo kunnen slingeren, ik zou niet dikwijls thuis zijn”...

De zon schijnt, en hoe later het wordt (en dan spreken we nog altijd van vroege ochtend), hoe méér activiteit: we zien grote Groene leguanen (Iguana iguana) hoog in de bomen, reeds genietend van de eerste UV-stralen. Een heel mooie waarneming is deze van een Brilkaaiman (Spectacled Caiman / Caiman crocodylus) met verschillende kleintjes in haar/zijn onmiddellijke nabijheid. *Van dit reptiel, die tot meer dan 2m lang kan worden, is recent vastgesteld dat* ***beide*** *ouders het nest bewaken, en niet alléén het wijfje zoals altijd werd gedacht!*

Op de terugtocht zien we een Mexicaanse tijgerroerdomp die druk bezig is zijn veren op te poetsen, een echt ochtendritueel. Verder ook nog een Amazone-ijsvogel en een Witnekbaardkoekoek (White-necked Puffbird / Notharchus macrorhynchos).

Rond 08.00u zijn we terug in de Lodge, na een onvergetelijke uitstap. We nemen nu een stevig ontbijt, en zijn vrij tot 10.30u.

René en Fred wandelen naar de nabijgelegen Evergreen Lodges, op zoek naar de Roodoogmakikikker, die hier op deze locatie niet voorkomt.. Ze willen, kost wat kost, HET symbool van Costa Rica laten zien aan de medereizigers en uitgebreid fotograferen, nl dat kleurrijk en schattig boomkikkertje dat we overal afgebeeld zien: op posters, postkaarten, natuurfolders, logo's, T-shirts, boekomslagen, eco-magazines, enz. Moeilijk in een souvenirshop een artikel te vinden waarop deze kikker niet is afgebeeld! Maar helaas... ook in deze omgeving, geen Roodoog te vinden!

Om 10.35u maken we een kort boottochtje tot aan de ingang van het Nationaal Park, waar we de tickets moeten laten valideren en onze rubberboots aantrekken die we de avond voordien hebben uitgetest. Voor de "grote mannen" onder ons zijn er geen maten 46 en méér beschikbaar: 't is afzien met kleinere maat of misschien geen toegang ... maar alles komt in orde: geen of weinig controle!

Na amper 50m wandelen zien we al DE herpetologische topper: het citroengele slangetje zit er nog! Het betreft een Wimpergroefkopadder (Eyelash Pit Viper - Bothriechis schlegelii), een zeer gevaarlijke soort waarvan de mensen hier duidelijk heel bang zijn; gelukkig zijn de autochtonen zeer respectvol voor de natuur en zullen ze "geen vlieg kwaad doen".

De groefkopadders hebben zoals alle adders uitvouwbare giftanden en een grote, driehoekige kop. Ze onderscheiden zich door een gepaard orgaan tussen ogen- en neusopening, dat als temperatuurzintuig functioneert. Dit orgaan (groeforgaan) kan de warmtestraling van de prooi waarnemen, zodat ook in absolute duisternis een trefzekere beet mogelijk is; de perfecte infra-roodcamera! De groef loopt enkele millimeters door in de kop en binnen in de groef zitten 500 tot 1500 warmtereceptoren, waarmee de slang temperatuurverschillen van ± 0,003 °C ten opzichte van de omgeving kan waarnemen. Pas in 1937 ontdekten de biologen Schmitt en Noble waar dit extra zintuig voor diende. Voordien werd gedacht dat de groeven reuk- of gehoororganen waren.

Verder in het reservaat kunnen we een paar keer een glimp opvangen van een mooi gekleurde Koningsspecht (Pale-billed Woodpecker / Campephilus guatemalensis) met een knalrode kuif op het hoofd. Wordt in de literatuur beschreven als één van de mooiste spechtsoorten!

Felipe toont ons de “Panama hat plant”, de plant waarvan de wereldberoemde Panama-hoeden worden vervaardigd. Panama hoeden komen uit Ecuador, en dus NIET uit Panama, maar werden naar Europa en de Verenigde Staten verscheept via Panama... Een andere verklaring is dat deze hoeden werden gebruikt als zonnebescherming voor de arbeiders aan het Panamakanaal eind 19e eeuw en zo beroemd zijn geworden. Om te weten te komen hoe zo'n hoed wordt gemaakt, kan je volgend Youtube-filmpje bekijken:
http://www.youtube.com/watch?v=FRia8pZTorw&feature=player_embedded
Het wemelt hier van de muggen, maar we waren verwittigd en zijn goed voorbereid. Dus niet te veel last, hoewel enkelen onder ons toch met duidelijke tekenen van beten zullen moeten rondlopen...
We zien een witte spin in een heel speciaal web.
Dit is het werk van de Zilveren tijgerspin (Silver Argiope / Argiope argentata), herkenbaar aan het “stabilimentum” (het speciale deel in het centrum van het web), en ook de houding van de spin zelf helpt ons bij de determinatie: de 8 pootjes zijn heel duidelijk 2 per 2 gegroepeerd, typisch voor het Argiope-geslacht.

We kunnen van heel dichtbij de Bootsnaveltiran (Boat-billed Flycatcher / Megarhynchus pitangua) observeren, wat ons toelaat het verschil te zien met de “gewone” Grote kiskadie: de Bootsnaveltiran heeft inderdaad een grotere en meer plompe bek dan zijn neefje.

Een blauwe Reuzenlandkrab (Blue Land Crab / Cardisoma guanhumi) en een soort Halloweenkrab (juiste naam niet gevonden) laten zich maar heel eventjes zien. Ze zijn erg schuw en verbazend snel! Krabben zijn nuttige dieren in deze zin dat ze de omgeving proper houden door alles wat enigszins eetbaar is naar hun hol te sleuren, en het rottende afval ondergronds dient als meststof... Daarenboven dienen hun talrijke verlaten diepe holen en gangen als schuilplaats voor allerlei andere kleine diertjes.

Rond 12.30u zijn we terug aan de lodge en gaan we lunchen: kip, gebraad, gebakken aardappelen, groenten, lasagne, taart en fruit. Lekker! Intussen laten de brulapen rond het hotel van zich horen.

Op het programma is nu een vrije namiddag voorzien, maar de meerderheid heeft nog de schitterende ervaring van het vroege-ochtend-bootuitstapje vóór de ogen, zodat er wordt gevraagd om opnieuw te gaan varen, tegen betaling uiteraard. Het zou 125 $ per boot kosten, da's iets minder dan 10 € per persoon, voor ongeveer 2 uur varen. Iedereen akkoord! En onze Felipe regelt dus die activiteit met de manager en een captain... en hij onderhandelt zodanig goed dat de uitstap ons gratis wordt aangeboden!

In afwachting van ons vertrek, organiseren we een kleine fotosessie van de beestjes die gisteren werden gevangen, nl. verschillende kikkers en een bladsprinkhaan.
We varen door smalle en rustige kanaaltjes. De vegetatie is wondermooi en met de weerspiegeling in het water (foto) is alles nog mooier!

Vanaf een bepaalde plaats wordt het water zwart omwille van de aanwezigheid van een bepaalde soort palmbomen. De natuurlijke olie van die gewassen kleurt het water diep donker. Naast waarnemingen van Amerikaanse slangenhalsvogel, Kleine blauwe reiger en zes Groene leguanen in de kruin van de bomen, zien we Zwarthandslingerapen en Mantelbrulapen (Howler Monkey / Alouatta palliata) samen in één zelfde boom, wat toch voor enige animo zorgt tussen de 2 groepen.
We varen voorbij Tortuguero hill, de enige heuvel van deze omgeving. Hij is 119m hoog en dicht begroeid. De weg naar de top zou moeilijk zijn, omwille van de altijd modderige paadjes en de steile helling. Sinds enkele jaren is de klim naar de top niet meer toegelaten.

In alle stilte naderen we een boomstronk waarop een Zwarte aardschildpad ((Black Wood Turtle / Rhinoclemmis funerea), ligt te genieten van de zeldzame zonnestralen die door het bladerdek geraken, maar ze schuift geruisloos in het water wanneer we te dicht komen.
Deze waterminnende landschildpad kan tot 35 cm groot worden en meer dan 4 kg wegen. Hoewel

ze in groten getale voorkomen in verschillende streken van Costa Rica en in het bijzonder in de wateren van Tortuguero, is er heel weinig geweten over de leefgewoonten van deze soort. Ze zonnen dikwijls op kleine zandbanken of boomstronken, in gezelschap van kaaimannen die hen met rust laten. De <u>jonge</u> aardschildpadden daarentegen vallen <u>wel</u> ten prooi aan de kroko's.

Op een boomstam zien we een groepje vleermuizen. Er zijn minstens 110 soorten in Costa Rica en dus is het heel moeilijk om de soort exact te bepalen zonder een beestje te vangen. Op basis van foto's kan naderhand toch de juiste benaming worden gevonden: Langneusvleermuizen (Proboscis Bat / Rhynchonycteris naso). *Het zijn kleine diertjes van amper 5cm groot, die overdag slapend te vinden zijn op lage takken en boomstronken in of langs het water. Ze vormen daar een lange verticale rij en bootsen zodoende een rank of klimplant na. Het is daardoor echt moeilijk om deze kleine vleermuizen te herkennen.*

Ze leven in harems van 5 tot 15 individuen, zijnde één mannetje met al zijn wijfjes! Kenmerkend voor deze soort zijn de mooie witgrijze tekening op de rug en de witte vlekjes op de voorpoten.

Ook nieuw voor ons zijn Schuitbekreiger (Boat-billed Heron / Cochlearius cochlearius), Roodkruintiran (Social Flycatcher / Myiozetetes similis) (foto links), Maskertityra (Masked Tityra / Tityra semifasciata) (foto midden), Eekhoornkoekoek (Squirrel cuckoo / Piaya cayana) (foto rechts) en verder nog twee Swainson's toekans.

Een gids van een andere boot meldt onze gids een “new species” te hebben gezien, nl. Monkey Caiman: er ligt inderdaad een Kaaiman te rusten in een boom, bijna één meter boven het wateroppervlak. Dit gedrag blijkt niet zo dikwijls te worden waargenomen.

We stoppen aan een Canadees biologisch station om enkele vleermuizen waar te nemen die zich daar (bijna) altijd ophouden. Het gaat hier opnieuw om de Langneusvleermuis.
Volledig omgeven door bomen en water, houden we een 3-tal minuten volledige stilte: iedereen zwijgt, de captain zet de motor af en Felipe houdt een paar takken vast om te vermijden dat ons bootje met de zachte stroming wordt meegesleurd. Drie lange minuten volledige stilte, midden in het regenwoud in een diepgroene omgeving. Gewoon indrukwekkend.

Na onze terugkeer naar de lodge, gaan we met 3 man terug op zoek naar de felbegeerde Roodoogmakikikker, deze keer met de boot naar Mawamba Lodge, een van de plaatsen waar dit amfibietje wordt gekweekt, weliswaar in volle natuur maar met een beetje hulp van buitenuit. We worden gegidst door ene Francesco, verantwoordelijk voor deze kikkers. We zien 2 exemplaren, maar het is reeds donker en dus onmogelijk om goede foto's te maken. En spijtig genoeg onmogelijk om ze aan de groep te tonen, want we mogen ze (uiteraard) niet meenemen, zelfs niet met de formele belofte ze morgen terug te brengen.
Terug naar Pachira Lodge met lege handen. Vóór het eten gaat Freddy nog even langs de bungalow van Marleen en Tony, waar een hagedis en een gekko zomaar de douche zijn binnengedrongen!

De beestjes worden terug in de vrije natuur gezet en de “huurders” zijn opgelucht.

We eten rond 19.00u. Tine krijgt het echt moeilijk om van de dessertjes af te blijven; ze wordt wel zwaar verleid en aangepord om er nóg ééntje te nemen, maar haar weerstand is groot.

Om 20.15u opnieuw op zoektocht naar de fameuze kikker, en deze keer lukt het ons, wel niet zonder heel veel moeite... En passant doet Freddy nog een mooie waarneming aan parende kikkers die pas in België op naam kunnen worden gebracht: een soort Boskikker: Brilliant Forest Frog (Lithobates warszewitschii). Van deze avondwandeling brengt hij een mooie bladsprinkhaan mee.

<u>Woensdag 7/12 van Tortuguero naar Arenal</u>

Een paar “gekken” staan vroeg op om het amfibie-symbool van Costa Rica goed te kunnen ensceneren en bij ochtendlicht te kunnen fotograferen. Maar na een half uurtje begint het helaas te gieten. Toeristen die vandaag de vroege ochtendboottocht hebben gemaakt hebben minder geluk gehad dan wij gisteren: ze verlaten uitgeregend en volledig ingepakt in halfdoorschijnende poncho's het bootje...
Maar door deze weersomstandigheden lukt het ons niet om onze fotosessie te beginnen. Dan maar “indoor” proberen: we monteren een mini-studio in de bungalow, met behulp van o.m. 2 nachtlampen en een paar groene takjes. Beter dan niks, na al die inspanningen om dat kikkertje toch maar te vinden.

De fotografen zijn heel gelukkig wanneer het, een uurtje later, stopt met regenen! De zon komt er zelfs heel even door! Juist op tijd om iedereen te laten genieten van de mooie kleuren van dit wondermooi en grappig beestje. Gemakkelijk te begrijpen dat dit diertje symbool staat voor de Natuur in Costa Rica, wanneer we zijn kleurpatroon bestuderen: het lichaam is bladgroen, de flanken en buik zijn wit tot geel met blauwe vlekken en de ogen zijn knalrood met diepzwarte verticale pupillen! *De bolvormige ogen puilen wat uit en zijn overduidelijk zichtbaar, maar in rust schuift een membraan-achtig ooglid over het oog en is de kleur niet te zien wat de camouflage ten goede komt. Op beide flanken zijn enkele vierkante blauwe vlekken aanwezig evenals een vlek vóór iedere voorpoot. De achterzijde van de buik en tenen met hechtschijven zijn geel tot oranje. Een echt juweeltje dus! Vermoed wordt dat de felle kleuren van de ogen en binnenzijde van de dijen dienen ter verdediging: als een overdag rustende kikker wordt verstoord en de ogen opent en achterpoten wat spreidt, worden de felle rode en blauwe kleuren plotseling zichtbaar en kan een vijand een moment twijfelen waardoor de kikker kan ontsnappen. Het Roodoogmaki wijfje kan*

ongeveer 7 centimeter lang worden; de mannetjes blijven kleiner, ongeveer 5 cm. Het voedsel bestaat uit vliegen, motten en krekels, maar ook kleinere kikkers worden soms gegeten. Het dier jaagt meestal hoog in de bomen. Als er overdag gerust wordt zit de kikker aan de onderkant van een blad vastgeplakt.

Na onze goed meewerkende artiest te hebben vrijgelaten exact op de plaats waar hij werd weggeplukt een paar uur geleden, verlaten we definitief onze lodge, richting La Pavona en het "vasteland". Het is 09.00u.
Na een uurtje snelvaren meren we aan en zien we een Spitssnuitkrokodil (American Crocodile - Crocodylus acutus) op de oever liggen.
Opnieuw moeten we 40 km langs de "very dirty road" richting La Fortuna. Bizar dat de overheid deze slechte weg, vol met putten en plassen, niet herstelt, terwijl dit de enige weg is naar Tortuguero, waarschijnlijk de meest toeristische plek van Costa Rica.

Het traag rijden heeft wel het voordeel dat we nog één en ander kunnen waarnemen langs de smalle baan: Koereigers samen met Brahman koeien, Steenduif (Ruddy Ground-Dove – Columbina talpacoti) en de zeldzame Amerikaanse purperhoen (Purple gallinule / Porphyrula martinica) (foto) een heel schuwe vogel die zich tussen het lange gras houdt langs beken en rivieren.

Rond 11.20u maken we een korte stop bij een bananenplantage.
Deze planten groeien hier gemakkelijk omdat het veel regent en het warm is. Elke plant heeft ongeveer 500 l water nodig. De bananen kunnen om de 9 maand geoogst worden. Tijdens de groei, wordt er een blauwe zak overgetrokken met de opening naar beneden. De zak wordt gelabeld, zodat men weet wanneer men kan oogsten. De zak dient als broeikas, om de groei te bevorderen en om beschadiging van de banaan te voorkomen door de harde bladeren. De onderste 2 bananen dienen als testbanaan, om te zien of ze rijp genoeg zijn of om te zien of er geen ziekten of beesten op zijn. Tussen de trossen wordt er karton geplaatst. De trossen worden afgekapt en aan een transportband gehangen. Die band wordt door één persoon voortgetrokken tot aan de fabriek. Daar worden de bananen gemeten en gewassen. De grootste bananen dienen voor export. De bananen worden groen geplukt en rijpen verder in het schip met toevoeging van methaangas.

We zijn hier niet echt welkom, maar Felipe krijgt toch de nodige tijd om uitleg te geven met simultane vertaling door Werner.

Bij het buitengaan zien we een gedode Midden-Amerikaanse koraalslang (Central American Coral Snake / Micrurus nigrocinctus). Dit is een zeer giftige slang die, zeker op plantages, systematisch wordt gedood uit angst voor haar fatale beet. Daarbij worden ook onschuldige slangen gedood die zeer sterk op hun gevaarlijke soortgenoten lijken.
In de natuur is het niet ongewoon dat onschuldige dieren en planten evolueren naar een (bijna) perfecte nabootsing (mimicry) van gevaarlijke soortgenoten. Deze type nabootsing noemt men de “mimicry van Bates”. *We kennen dat ook in onze streken met bvb. ongevaarlijke zweefvliegen die op wespen lijken.*
Er bestaat ook de “mimicry van Peckham”, *waar roofdieren zich vermommen of attributen ontwikkelen om hun prooi te misleiden, zoals de gekende hengelaarsvissen die speciale uitgroeisels op hun kop hebben die op voedsel lijken, waardoor ze prooien naar zich toe lokken.*
Mimicry ontstaat niet volgens een speciaal proces, maar gewoon door selectie van varianten met een grotere overlevingskans. Het is opmerkelijk, dat mimicry tot zo'n grote mate van overeenkomst tussen niet-verwante soorten kan leiden. Blijkbaar is het erfelijk materiaal van de soorten die mimicry vertonen erg plastisch. Bij insecten komt mimicry meer voor dan bij bijvoorbeeld gewervelde dieren. Ongetwijfeld heeft dat rechtstreeks te maken met de plasticiteit van hun erfelijk materiaal. Mede daardoor is de insectenwereld ook zo onvoorstelbaar soortenrijk”.
Na 2 uur en amper 60km rijden komen we aan in Guapiles, waar we op de heenweg ook zijn gestopt. Er is niks veranderd: de grote kapokboom staat er nog, de glaskunstenaar is nog aan het werk en ... het regent nog! Het is 13.30u, we middagmalen en gaan snel weer door, want we hebben nog 100 km voor de boeg tot in La Fortuna, een kleine stad aan de voet (d.w.z. op 8 km) van de Arenal-vulkaan.
Aangekomen in het stadje La Fortuna moeten we vaststellen dat het zicht op de vulkaan beperkt is door de wolken, zoals dat hier 80% van de tijd het geval is. Er valt wel mooi zonlicht op die lage bewolking en de flanken van de berg, maar de top zit in de mist.

Weetjes over de Arenal vulkaan: *Arenal is Costa Rica's most active volcano, and one of the ten most active volcanoes in the world. It has been studied by seismologists for many years. Although the activity nowadays is less damaging, you can still see ash columns, underground rumbling, glowing orange lava flows and sudden explosions on a daily basis. Almost every night the crater offers a spectacle of lights with its explosive eruptions.*

29 juli 1968

16 maart 2011

Geologic history:

Arenal is the youngest and most active of all the mountains in Costa Rica. Scientists have been able to date its activity back to more than 7000 years ago. The area remained largely unexplored until 1937, when a documented expedition took place to reach the summit. It has been considered eruptive since 1968.
July 29, 1968: at about 7:30 a.m. A powerful eruption took place and destroyed the west flank of the volcano. Three additional craters were formed. The town of Tabacón was buried, killing seventy eight people.
June 1975: between the 17th and the 21st of June 1975 several avalanches went down from one of the craters. The vegetation along Tabacón River was destroyed and a great amount of material was deposited on the riverbed. Four strong explosions also blew large amounts of ash into the sky. The ash was spread within a distance of 26 kilometers.
June 1984: after a period of high effusive activity of intermittent lava flows, a new explosive phase began with 3 to 20 explosions per day of low to moderate magnitude. These explosions of steam, water, gases and ash reached altitudes of up to 5 kilometers where winds again carried the material across the Lake Arenal and over the town of Tilarán.
August 1993: a northwest wall of one of the craters collapsed and generated several pyroclastic flows. The collapsed crater wall was shaped as a V, about 60 meters deep and 100 meters wide. In this V-shaped crater the lava started to flow again.
March 1994: flows started to fill the V-shaped crater and deposited materials around the crater.
March 1996: at this time the volcano started to produce regular lava flows, accompanied by intermittent explosions of gases. This was the regular activity of the volcano until May 5, 1998.
May 5, 1998: the Arenal Volcano experienced a series of large eruptions on Tuesday afternoon. The first eruption was recorded at 1.05 p.m. when part of the northwest wall of the crater fell apart. Large amounts of lava, rocks and ash flew out of the volcano during this explosion. Another eruption took place at 2.20 p.m. with material emerging from the same part of the volcano. As a normal precaution, authorities declared a red alert, closed the road between La Fortuna and Tilarán, which runs around the north side of the volcano, and evacuated approximately 450 people (mostly tourists) from the immediate area including several hotels and tourism oriented businesses.

May 7, 1998: these eruptions damaged two square kilometers and destroyed a 400- by 100-meter area of green forest in the vicinity of Arenal Volcano. A fissure, 500 meters long and 10 meters deep, was opened up in the wall of the crater and all the material slid down the side of the volcano. During this day 23 eruptions were reported, between 1:05 p.m. and 7:00 p.m., and thereafter the volcano returned to its normal state.
Van een recent actieve vulkaan gesproken!

In ons mooi en zeer verzorgd hotel Arenal Springs Resort verloopt alles vlot.

Zeer grote tuin, veel ruimte tussen de bungalows, luxueuze kamers met verrassende badkamer die rechtstreeks in verbinding staat met de open lucht en waarin planten groeien. Vanuit het bed hebben

we een prachtig zicht op de majestueuze vulkaan Arenal. Er is ook een groot zwembad met leuke waterbar en waterbarkrukken! Elektrische wagentjes, met chauffeur, brengen je binnen het domein overal waar je maar wil.

We maken ons klaar voor een leuke uitstap, bestemming Tabacón Grand Spa Thermal Resort, de meest luxueuze spa van Costa Rica.
Een sterk stromende warmwaterrivier ontspringt uit de buik van de vulkaan Arenal en voedt verschillende zwempoelen, watervallen en jacuzzi's met lekker helend water. En daar gaan wij een paar uur mogen van genieten.

We krijgen de nodige instructies ivm handdoekkaart en armbandje en lockers. Om 18.30 staan we klaar om in het warme water te stappen. De weergoden zijn ons alweer gunstig gezind: het is zeer zacht en droog weer en de volle maan is mooi gesluierd wat een zacht diffuus licht geeft.

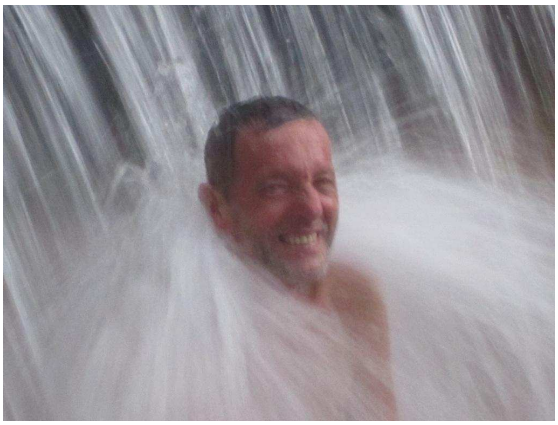

Marleen, Lucie, Bertrand en Tony hebben gekozen om het domein te gaan verkennen. Leuke wandeling op goed aangelegde paadjes met weinig verlichting. Felipe speelt gids, want tussen die hoge vegetatie en met al die bruggetjes en watervallen loop je al snel verloren.
Marleen vindt tussen die weelderige beplanting een piepklein bijna doorschijnend groen kikkertje op een groen blad! De rest van de groep trekt van het ene warmwaterbad naar het andere, laat zich meesleuren met de stroming of verstopt zich in een waterval, achter het watergordijn. Zalig gevoel en deugddoend voor de knoken...
Om 20.00u douchen we en drogen we onze zwembroek in de sneldroogzwierder.
Allen terug samen aan tafel om te genieten van een Mexicaans avondbuffet met lekkere

Aztekensoep, hoewel voor sommigen iets te pikant. Verschillende vlees- en visgerechten en vooral een prachtige opstelling van allerlei kleine maar overheerlijke dessertjes. Tine slaagt erin om 5 van de 6 verschillende soorten rustig binnen te spelen. Maar ze is niet de enige die alles wil proeven....
Aan onze grote tafel wordt heel veel plezier gemaakt. Op het plafond van het restaurant houden verschillende gekko's ons in het oog. Het zijn de alomtegenwoordige Aziatische huisgekko's, zeer nuttige diertjes die elk honderden muggen en andere insecten per nacht verorberen!
We zijn terug in onze Resort om 21.30u; enkelen gaan naar de receptie om te surfen, anderen gaan slapen en één iemand gaat nog op stap en komt terug met een Reuzenpad en Vaillant's Frog, soorten die we al hebben gezien in Tortuguero .

Donderdag 8/12 Caño Negro

Vandaag staan we (weeral) vroeg op. Na een uitgebreid ontbijt vertrekken we richting Caño Negro. Om 08.30u maken we een korte stop om de semi-machinale oogst van ananas te observeren.
De arbeiders hier werken 48u/week en verdienen 300 à 500 USD max. Om de 16 maanden is er een ananasoogst. De planten worden gelijkgemaakt, zodat de 2de oogst versneld wordt. De bladeren worden gebruikt om te composteren. De werkers dragen beschermkledij, want de bladeren zijn hard en puntig.

In verband met wedden en salarissen weet Felipe nog het volgende te vertellen.Het loon van de mensen in verschillende functies verschilt zoals bij ons :
Bruto per maand is dat:
veldwerkers: 300USD; leraren: 1200USD: professoren: 2000USD; dokters: 4000USD (maar verdienen veel meer in privéklinieken).
Hier moet er nog 2 à 4 % afgetrokken worden aan belastingen. Er moeten ook grondbelastingen en 9 % sociale zekerheid betaald worden. Men wil ook een BTW invoeren bij de rijken. Maar ze ontglippen de belastingen door giften aan instellingen, goede doelen (is aftrekbaar zoals bij ons) en het omkopen van belastingsambtenaren.
De middenklasse is hier de dupe van. Ze betalen hun 9 % voor medische verzorging. Maar deze is pover, zodat de mensen naar privéklinieken gaan. Ze betalen dan veel meer voor de behandeling + nog eens die 9 %.
Vanaf de eigenlijke weg naar Caño Negro begint het vogelfestival... we komen in een moerasgebied... Achtereenvolgend zien we de Lachvalk (Laughing Falcon / Herpetotheres cachinnans) die zich hoofdzakelijk voedt met slangen die hij bliksemsnel onthoofdt, de Kalkoengier (Turkey Vulture / Cathartes aura) (foto links), de Kleine Zilverreiger, de Grote zilverreiger, de

Groefsnavelani (Groove-billed Ani / Crotophaga sulcirostris) (foto midden), de Kuifcaracara (Crested Caracara / Polyborus plancus) (foto rechts), de Grote blauwe reiger (Great Blue Heron / Ardea herodias), talrijke Koereigers en een prachtige groep van een 60-tal Leljacana's, vooral heel

mooi wanneer er enkele opvliegen en de knalgele onderkant van de vleugels zichtbaar wordt.
De Leljacana speelt een belangrijke rol in een oude maar leuke fabel: *"... op een dag vindt de jacana een xylofoon in het struikgewas. Hij merkt dat er muziek op gespeeld kan worden als hij met zijn snavel de toetsen aanraakt. Hierop besluit hij het instrument mee te nemen naar zijn nest. Hij klemt het vast in zijn bek en vliegt over het moeras. Hierbij verliest hij echter een toets. Hij besluit deze later te gaan zoeken en eerst het instrument naar zijn nest te brengen. Als hij vervolgens gaat zoeken, weet hij niet meer waar de toets is gevallen. Door de zenuwachtige bewegingen die deze vogel maakt wanneer hij door het moeras loopt, lijkt het alsof hij nog steeds op zoek is naar die verloren toets"*.

Verder ook nog de Grote kiskadie (foto links), het Bont dikbekje (Variable Seedeater / Sporophila aurita) (foto midden), de Groene reiger (Green-backed Heron / Butorides striatus viriscens) (foto rechts) en de Mexicaanse tijgerroerdomp.

Om 10.50u stappen we in ons bootje in Caño Negro op de Rio Frio.
Caño Negro National Wildlife Refuge is voornamelijk geschapen door de Caño Negro Lagoon en de Rio Frio. Het heeft een oppervlakte van 9960 hectare en het is één van de belangrijkste biologische gebieden van het land (4e van de aarde). Caño Negro Nat. Wildlife Refuge werd 'Wild Life Area of International Importance' in 1991. Deze ecologische schat is de natuurlijke habitat van meer dan 350 soorten vogels, maar ook van leguanen, rivierschildpadden, kaaimannen, jaguars, ocelotten, miereneters, apen, etc.
Het weer is droog en lekker warm.
Amper 5 minuten varen en we staan oog in oog met een Brilkaaiman.

Er zweven bestendig talrijke kleine Mangrove-zwaluwen rond de boot (Mangrove swallow / Tachycineta albilinea).
We zien opnieuw Langneusvleermuizen, Amazone-ijsvogels, Amerikaanse slangenhalsvogels, een Grote zilverreiger, een Roodkruintiran en als nieuwe waarnemingen een Zomertangare (Summer tanager / Piranga rubra) (foto), een Groene ijsvogel (Green Kingfisher / Chloroceryle americana), een Gele zanger (Yellow warbler / Dendroica petechia), de Bigua aalscholver (Neotropical Cormorant - Phalacrocorax brasilianus) en als reptiel de zeer schuwe Sierschildpad (Ornate Slider / Trachemys ornata). Enkele minuten later is het de beurt aan de Mantelbrulapen om zich te tonen.

Weetjes over de Mantelbrulaap:
Het mannetje is groter dan het vrouwtje en wordt gemiddeld 50 cm en bereikt een gewicht van 5 tot 10 kg. Het vrouwtje blijft veelal steken op gemiddeld 43 cm en gewicht van 3 tot 8 kg. Een ander verschil tussen het mannetje en het vrouwtje is de beharing op de kin die bij het mannetje langer is. Het scrotum van het mannetje is opvallend wit gekleurd (goed te zien op onze foto). De mantel-brulaap kan een leeftijd van 25 jaar bereiken. De staart wordt vaak gebruikt als een extra houvast tijdens het voortbewegen door de bomen; de onderkant van de staart is kaal zodat de aap meer grip heeft aan de takken. Het onmiskenbare, luide gebrul is vaak rond zonsopgang en zonsondergang te horen. Het brullende geluid wordt gebruikt voor communicatie om leden van de groep te roepen, of om te weten te komen waar de aangrenzende groepen zich ophouden. Het geluid kan soms worden gehoord over een afstand van 5 kilometer. De mannetjes hebben achter in de keel een holte die fungeert als een klankkast waardoor ze deze enorme geluiden kunnen produceren. De apen reageren ook op luid geluid van bijvoorbeeld passerende auto's of een luidruchtige groep mensen. Heel merkwaardig bij de brulapen is de hiërarchie: in tegenstelling tot andere apensoorten en zelfs tot de meeste sociale zoogdieren, zijn het niet de oudste of de sterkste mannetjes en wijfjes die het leiderschap over een groep hebben: bij de mantelbrulapen is het wel degelijk de jongste van elk geslacht die dominant is! En hoe ouder een mantelbrulaap wordt, hoe lager hij zakt in de hiërarchie!

Als topwaarneming krijgen we één van de best gecamoufleerde vogels ter wereld voorgeschoteld: de Vale reuzennachtzwaluw (Great Potoo / Nyctibius grandis)! Deze uiterst moeilijk waar te nemen vogel blijft overdag urenlang volledig immobiel en lijkt op de verlenging van de tak waar hij op zit,

zowel qua kleur als qua houding; 's nachts jaagt hij vanaf een vaste uitkijkpost, met opengesperde bek, op grote vliegende insecten en kleine vleermuizen! Deze zelden geziene soort wordt ons aangebracht door onze “boatdriver”, alsof het een fluitje van een cent is om deze vogel op te sporen terwijl je een boot bestuurt, en toch duurt het een hele poos vooraleer wijzelf deze rariteit in het vizier krijgen.

Amper enkele minuten later, opnieuw een mooie waarneming, nl. een grote slang die hoog in een boom opgerold ligt:de Tiger Rat Snake (Spilotes pullatus) (geen Nederlandse naam gevonden): *Spilotes pullatus is een slang uit de familie van de gladde slangen (Colubridae). Ze komt voor in*

een groot deel van Midden- en Zuid-Amerika en behoort met haar lengte van 2,5 m tot de grootste colubriden. Er is weinig bekend over de biologie en levenswijze. Opgewonden dieren vibreren met de staart en spreiden de nek verticaal, dit om de indruk te geven groter te zijn. Het zijn agressieve slangen die bij de minste verstoring bijten. Ze zijn actief tijdens de dag. Ze hangen meestal in de takken van bomen en struiken. Ze voeden zich met kleine zoogdieren, hagedissen, vogels en kikkers. Kleine prooien worden levend opgegeten, grotere worden gewurgd of tegen een hard voorwerp platgedrukt.

De mooie waarnemingen blijven zich opstapelen: Groene basilisk, Amerikaanse reuzenijsvogel, Groene ijsvogel, Eekhoornkoekoek en, nieuw voor ons, de Zwartkoptrogon (Black-headed Trogon / Trogon melanocephalus) (foto), een dichtverwante neef van de beroemde Quetzal!!!

De familie van de Trogons bezit een uniek kenmerk in de vogelwereld. Daar waar alle vogels twee tenen hebben die naar voor zijn gericht en twee naar achter, hebben de trogons en quetzals maar één teen die naar achter is gericht. En diezelfde structuur werd teruggevonden in fossiele vogels die 50 miljoen jaar geleden leefden in Denemarken en Zwitserland...! Een ander unicum voor die familie is de verhouding tussen het gewicht van de spieren van de poten en het lichaamsgewicht. Die verhouding bedraagt 3%, wat het allerlaagste is bij de vogels. Dit heeft als gevolg dat onze Trogon zich zelfs niet kan omdraaien op éénzelfde takje zonder zijn vleugels te gebruiken.

Onze laatste waarneming vanuit de boot is een traag wegvliegende Grote zilverreiger met een Kaaiman op de achtergrond. Mooi beeld.
Om 13.00u eindigt deze prachtige en rustige boottocht en genieten we van een eenvoudige en lekkere lunch in Caiman Restaurant met kip en rijst, zwarte bonensaus, groenten en rijstpap. Het is goed weer: e kunnen buiten eten aan de oever van de rivier.
Op deze oever ligt een Brilkaaiman die de Fred heel stilletjes naar het water dwingt te gaan, dik

tegen de goesting van dat groot reptiel: blazen en bek open! en dat allemaal in 10 cm modder en slijk om René de kans te geven een originele foto te maken... De Fred had gehoopt samen met de opgejaagde kaaiman bij op de foto te staan, maar... nee dus!

Op de terugweg door het vogelrijk gebied zien we Roodstaartkolibrie (Rufous-tailed Hummingbird / Amazilia tzacatl) (foto links), Epauletspreeuw (Red-winged Blackbird / Agelaius phoeniceus) en een koppel Hoffmanns spechten (Hoffmann's Woodpecker - Melanerpes hoffmannii) (foto rechts).

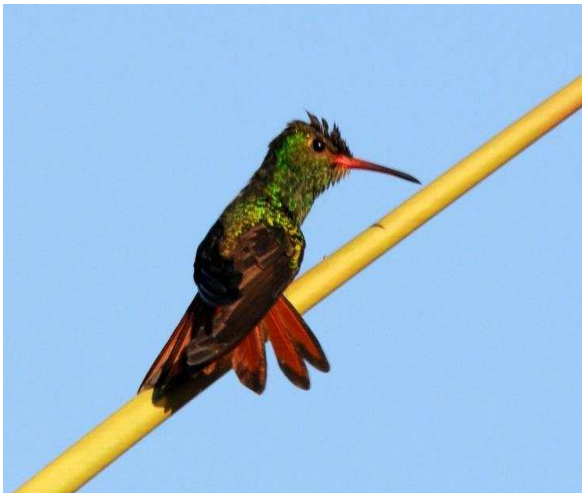

Alles samen ongeveer 25 verschillende soorten vogels in een paar uur tijd!

In Costa Rica zijn er drie befaamde bruggen, en we zullen ze alle 3 zien: de Iguanabrug in Muelle, de Krokodillenbrug over de Rio Tarcoles en de “Oh my God”-bridge, een gammele en versleten (bijna) hangbrug voor auto's, waarop veel planken ontbreken!

Om 16.00u staan we bij de eerste: de Muelle-bridge. Een gevaarlijk gedoe, want er is maar één smalle wandelstrook langs de reling en de rest van de brug wordt ingenomen door zware camions die scheerlings voorbij razen. En dat terwijl er permanent minstens 20 mensen van een origineel spektakel genieten: in de bomen liggen, bijna binnen handbereik, 15 à 20 grote leguanen.

Hoewel deze soort Groene leguaan wordt genoemd, zit er geen enkele echte groene tussen. Alléén wanneer ze jong zijn hebben ze die groene kleur. Als volwassenen worden ze bruin, grijs en zelfs bijna volledig zwart. De oranje-gekleurde leguanen die we zien zijn mannetjes in “paarkledij”. De grootste leguanen worden 2 m lang! Hier zijn de grootste mannetjes ongeveer 1,50m , wat nog altijd indrukwekkend is! Ze zijn, op enkele uitzonderingen na, maximum 13 jaar oud. Hoe weten we dit? Eenvoudig: in het jaar 1999 heeft een gewapende bende Nicaraguanen (bijna) al de leguanen rondom deze brug afgeschoten voor voedsel (leguanenvlees wordt nog altijd gegeten door bepaalde autochtonen, ook in andere landen). De groep was zo goed als uitgeroeid, op enkele jongere exemplaren na. Men vermoedt dus dat de huidige dieren niet ouder zijn dan 12 à 13 jaar.

Ook leuk om te weten is wat er in Kekoldi, in de buurt van Puerto Viejo, met de Groene leguaan gebeurt: *de Bri-bri indianen worden daar ingeschakeld bij een natuurbehoudprogramma omtrent*

de Groene leguaan. Zij kweken die dieren, hun bijnaam is immers 'boomkip' (en er valt heel wat meer leguanenvlees te oogsten per ha dan het geval is bij vee)... In plaats van de volwassen dieren te slachten en te consumeren, worden zij, wanneer ze groot genoeg zijn en veilig voor eventuele predatoren, uitgezet in het oerwoud. Daar gaan de indianen er dan terug op jagen. Zo krijgen de dieren een faire kans, kunnen ze nog paren met in het wilde levende exemplaren (genetisch reservoir), en behouden de indigenos hun traditionele jacht. Leuke dingen voor de indianen...
We beëindigen het bezoek met een heel lekkere ijskreem; wanneer Marleen betaalt en er blijkbaar geen klein geld beschikbaar is in de kassa, rondt de verkoopster het terug te geven bedrag naar boven af, zonder iets te zeggen. En met een lieve glimlach erbovenop. Zo eenvoudig is dat hier!

Na een korte sanitaire stop in La Fortuna, komen we om 18.00u aan in Arenal Springs Resort.
Vóór het avondmaal nog een kleine wandeling in de mooie tuin van het resort, waar een Gemaskerde boomkikker (Masked Tree Frog / Smilisca phaeota) en een pad zonder Nederlandse naam (Wet Forest Toad / Bufo melanochlorus) worden waargenomen. Maar Freddy is vooral op zoek naar de Armadillo die vrij algemeen voorkomt en vorig jaar hier door Werner werd waargenomen. Een heel speciaal diertje! En hoewel we het niet hebben waargenomen, geef ik hier toch enige interessante info mee:
Gordeldieren behoren tot de orde van de Tandlozen, maar ze zijn totaal verschillend van hun dichtste verwanten, nl. de miereneters en de luiaards. Van de 20 bestaande soorten komen er 2 voor in Costa Rica. De Dasypodidae is een oude familie. Utaetus, één van de eerste gordeldieren, leefde in het Eoceen (50 miljoen jaar geleden) en leek veel op de huidige soorten. De meest algemene is het Negenbandige gordeldier (Nine-banded armadillo - Dasypus novemcintus). Bij deze soort bestaat het pantser op zijn rug uit acht tot tien (meestal negen) gordels. Ze kunnen tot 1 m groot worden en max. 7 kg wegen. Het zijn luidruchtige, slechtziende, tandeloze dieren die zich voeden met kleine insecten, paddenstoelen, eieren en fruit. Ze hebben de eigenaardige eigenschap om in de lucht te springen als er gevaar dreigt. Gordeldieren spelen een belangrijke rol in de wetenschap. Het Negenbandige gordeldier heeft een ongebruikelijk voortplantingssysteem, in die zin dat het <u>eeneiige vierlingen</u> kan voortbrengen. Dit betekent dat alle vier de jongen uit één nest exact dezelfde genetische informatie met zich meedragen. Dit komt van pas in onderzoek waarbij vergelijkingen gemaakt moeten worden tussen constante factoren, in dit geval bij de genetisch identieke gordeldieren. Hier hebben zowel medicinale als gedragsonderzoeken baat bij.

Om dit dier te vinden worden, net als vorig jaar, de mannen van de Seguridad aangesproken. Dat zijn bewakers die hier van 18.00u tot 06.00u in het domein rondwandelen, een voorbeeld van preventieveiligheid. Maar ze weten onmiddellijk te zeggen dat we deze week geen enkele kans maken, want... het gras is zopas gemaaid, en dus valt er weinig of niks te eten. Dikke pech dus!
Een 2de soort die hier "gemakkelijk" te vinden is, is de Lanspuntslang of Fer-de-Lance of Terciopelo, een gevaarlijke slang die alléén nachtactief is. Maar ook hier... slecht nieuws want het heeft hier overdag heel hard geregend en de slangen zitten diep in de grond. Dubbele pech!
Dan maar gaan eten... weeral heel lekker, mooi gepresenteerd en goede service. Deze keer geen buffet: we worden aan tafel bediend!
Achter de receptie van het hotel, kunnen we een kijkje gaan nemen bij de rondzwemmende schildpadden in een aangelegde vijver: Zwarte aardschildpadden, zoals we er al ééntje hebben gezien in Tortuguero.
In het voortuintje van de bungalow van Marleen en Tony, ziet Freddy een tentvleermuis. Deze diertjes hangen in de dag onder palmbladeren, waarvan ze de nerven doorbijten en zo een soort tent vormen die hen beschermt tegen zon en regendruppels.
Het regent zachtjes, maar Freddy komt toch terug met een zeer bizar beestje dat hij nooit voordien

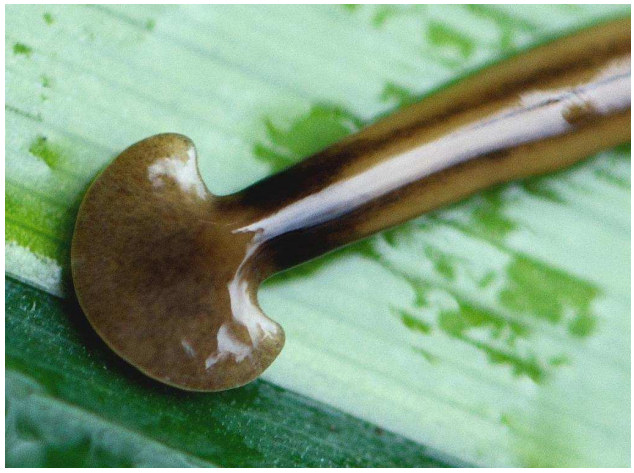

heeft waargenomen. Ook onze gids Felipe en de "Natuurverantwoordelijke" aan de receptie weten niet wat ze zien! Het heeft de vorm van een lange smalle platte worm, zo'n 20cm lang, maar amper 4 mm breed, volledig afgeplat en tegen de grond klevend, beweegt zich voort als een bloedzuiger en zijn kop heeft de vorm van een hamerhaai, maar dan wel amper 5mm breed. Pas na enig zoekwerk thuis, en met behulp van Twan Leenders, een gekende bioloog die veel veldwerk in Costa Rica heeft verricht, kunnen we met zekerheid het bizarre wezen een naam geven: *Bipalium nobile is een platworm. Deze soort is tweeslachtig en kan zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtscellen produceren. Hij leeft in zeer vochtige omstandigheden. Deze platworm werd pas in 1982 voor het eerst wetenschappelijk beschreven, door Kawakatsu & Makino.*

Vrijdag 9/12 Arenal – Rincón de la Vieja

Ontbijt 06.30u – 07.30u. We nemen uitgebreid de tijd om die 20cm lange platworm te zien bewegen en van dichtbij te bekijken...
Er valt regen wanneer we vertrekken richting vulkaan, waar we de voormiddag wandelend gaan doorbrengen.
De Arenal vulkaan wordt als gevaarlijk beschouwd omdat ze al een tijd inactief is en zo van binnen druk opbouwt. Overal zitten er in de grond meettoestelletjes die de temperatuur en de samenstelling van het water (isotopen) controleren. Hierdoor kan men al vroeger dan de seismologen, toenemende en veranderde activiteit waarnemen.

We beginnen aan de Sendero Coladas die ons gaat leiden door het regenwoud en een afgekoeld lavaveld met grote steenklompen tot we aan een mooi uitzichtpunt komen, met aan de ene zijde zicht op de vulkaan en aan de andere kant het Arenalmeer.
Tijdens deze wandeling krijgen we een zeer uitgebreide uitleg van Werner over vulkanisme.
En we zien heel wat planten die bij voorkeur in dit biotoop voorkomen:
de Secropia die snel moet groeien omdat de plant heel veel zonlicht nodig heeft;
de Metallic heliconia, een lage struik waarvan de bladeren van onder zwart zijn en van boven rood om toch een beetje zonlicht op te vangen;

-de Eéndagsbloem (Tradescantia virginiana) (foto), *die in de volksmond ook wel Mozes-in-het-biezen-mandje wordt genoemd; heeft haar naam te danken aan het omwindsel, dat bij deze plant een soort mandje vormt. Deze bloem bloeit van juni tot september met 2 centimeter grote, blauwe, paarse of witte bloemen, die maar één dag bloeien, vandaar de naam ééndagsbloem. De helmdraden hebben zeer lange, veelcellige haren. Deze haren zijn ideaal voor het bestuderen van de plasmastroming in een cel. Ook kan met behulp van een lichtmicroscoop zonder extra hulpmiddelen de mitose gevolgd worden;*

-de Wasgagel (Myrica cerifera) waarvan de zaden uitsluitend via de uitwerpselen van duiven worden verspreid en waar de wasachtige vruchten dienen om kaarsen te maken;
-de Rode toortsgember (Etlingera elatior) (foto), *een grote en krachtige tropische gember met een werkelijk schitterende rode bloeiwijze dat veel te ingewikkeld lijkt om te bestuiven. Hij groeit op zonnige en warme plekken.*
Aan gember worden bijzondere eigenschappen toegeschreven. Zo zou het een gunstige invloed op de spijsvertering hebben, bij koude zou gember verwarmend zijn terwijl het ook de naam heeft een probaat middel te zijn tegen wagen- en zeeziekte. Oorspronkelijk afkomstig uit Zuidoost-Azie, wordt de gemberplant nu in diverse andere tropische gebieden geteeld zoals Hawaii, Costa Rica, Guatemala en Brazilië. De geurige wortelstokken van de gemberplant worden vers, gekonfijt of in poedervorm gebruikt.

We krijgen ook twee hagedissen te zien, nl. de Boomanolis (Green Tree Anole / Anolis biporcatus) (foto) en de Central American Whip-tailed Lizard

De wandeling gaat door zonder regen, weeral geluk en juiste timing.
Tijdens de nogal moeilijke klim richting Arenal komt de zon er zelfs door! En zodoende zijn de vergezichten op Lake Arenal des te mooier!
We rijden over de dam van Lake Arenal; deze is één kilometer lang en het stuwmeer is op zijn beurt meer dan 20 km lang!

Het middagmaal nemen we om 13.20u in Las Lajas: het is hier eenvoudig maar lekker: zeebaars met puree.

Tijdens de busrit zijn er bij de medereizigers volgende one-liners te horen:
“Antwerpenaars zijn fier op Brugge: 't is de mooiste stad van Linkeroever”
of nog deze:
“Alles buiten Antwerpen is parking”...
Zo te horen is de sfeer in de bus OK...

Nu gaan we richting Liberia. We rijden door New Arenal: zo noemen de mensen hier de plaats waar de bewoners van het vroegere dorp woonden maar zijn moeten verhuizen omwille van de dam.
Het landschap verandert stilaan van regenwoud naar savanne.
We zijn in de provincie Guanacaste, vroeger een onafhankelijk gebied behorend tot Nicaragua, maar in 1824 kozen de inwoners voor Costa Rica.
We rijden een heel stuk langs de Panamerica highway. Deze weg loopt tot Alaska, maar kan variëren van een brede autostrade tot een smalle slecht onderhouden weg.
Guanacaste is een streek vol folklore, feestdagen en tradities (invloed Nicaragua).
Een voorbeeld van folklore zijn de stierenrodeo's. Men noemt de “helden” hier geen Matadors, maar Montadors. Hier leven de cowboys. Er is veel suikerriet en vleesindustrie. Zeer veel vlees wordt geëxporteerd naar de VS. Daar maken ze hamburgers van en Costa Rica voert deze terug in.
We komen aan in de Hacienda Guachipelin om 17.00u en worden verwelkomd met een lekker (deze keer alcoholisch) drankje. We krijgen tijd om de omgeving te verkennen. De kamers zijn proper en comfortabel.
We gaan eten om 19.00u. De live-muziek is gezellig maar een beetje luid, wat voor enkelen de gesprekken aan tafel een beetje moeilijk maakt, maar de sympathieke artiest stopt al voor we aan de hoofdschotel beginnen.
Er is o.m. kip met groenten bereid op een hete plaat en lekkere spaghetti.

Twee uur later “verdwijnen” de laatste dessertjes en kunnen we gaan slapen.

Eerst nog een korte avondwandeling waar een Reuzenpad en een wandelende tak worden gevonden. Freddy wordt tijdens zijn zoektocht bijna permanent bijgestaan door de twee super-lieve aanhankelijke flodderaars des huizes. Ze volgen hem overal, wat hem in feite niet zo goed uitkomt omdat dit het vinden en vangen van beestjes niet vergemakkelijkt...

<u>Zaterdag 10/12 Rincón de la Vieja</u>

We staan vroeg op om een paar foto's te nemen van de “buit” van gisterenavond en vooral om een grote wandeling te maken door het vulkanisch gebied van El Rincón de la Vieja.
Bij een vulkaan vind je veel geothermische energiecentrales. Hier gebruikt men de warmte van de aarde om water op te warmen en stoom te creëren, die dan wordt omgezet in elektriciteit.
Om 09.10u beginnen we aan de wandeling. Het park bestaat uit oerwoud, beekjes, geisers, modderpoelen, zwavelpoelen en watervallen.We maken kennis met een “blote indiaan”, of the Naked Indian. Dat is de Gumbo Limbo-boom (Bursera simaruba), die opvalt omwille van zijn roodbruine stam die permanent vervelt. Daardoor wordt hij ook “Toeristenboom” genoemd. *Gumbo-limbo is a very useful plant economically and ecologically. It is well adapted to several kinds of habitats, which include salty and calcareous soils.*

Due to this fact and its rapid growth, B. simaruba is planted for various purposes, notably in coastal areas. In addition, gumbo-limbo is also considered one of the most wind-tolerant trees, and it is recommended as a rugged, hurricane-resistant species in south Florida. They may be planted to serve as wind protection of crops and roads, or as living fence posts, and if simply stuck into good soil, small branches will readily root and grow into sizeable trees in a few years. In addition, gumbo-limbo wood is suitable for light construction and as firewood, and the tree's resin, called chibou, cachibou or gomartis, is used as glue, varnish and incense. Gumbo-limbo is the traditional wood used for the manufacture of carroussel horses in the United States.

*The arils (*zaadmantels, ook mierenbrood genoemd*) are an important source of food for birds, including many winter migrants from North America, local residents such as the masked tityra, bright-rumped Attila and black-faced grosbeak.*
The resin is also used as a treatment for gout, while the leaves are brewed into a medicinal tea. Hexane extracts of the leaves have been shown to possess anti-inflammatory properties in animal tests.

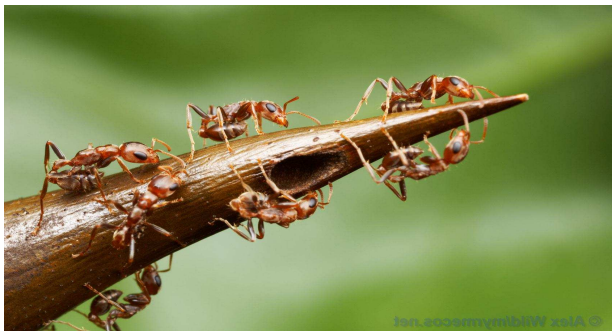

We zitten in de Dry Forest waar veel Acacia groeit. Het volstaat om één van de takjes van de Acacia aan te raken om mieren te “activeren”. *Deze Acaciamieren (Pseudomyrmex spinicola) komen uitsluitend voor in Costa Rica en Nicaragua. De kolonie leeft in de holle stekels van een Acacia-boomsoort (Acacia collinsii) en bestaat uit 20.000 volwassen mieren en 50.000 larven en voeden zich met de proteïnerijke Beltian bodies (kleine nodules die aan het einde van de Acaciablaadjes groeien). Wanneer de boom waarin ze wonen wordt verstoord, scheiden enkele mieren ogenblikkelijk een chemische stof af (feromoon) die aan alle leden van de kolonie de boodschap meegeeft om onmiddellijk naar buiten te komen en de plant te beschermen. Dat doen ze door de “agressor” massaal te steken. De aanvaller kan een groep Parasolmieren zijn, maar ook een koe of andere graseter of een mens die een tak aanraakt.*

Aan de Fruta durada-boom (Virola koschnyi) hangen grote gele vruchten. Deze vruchten zijn een belangrijke voedselbron voor grote vogels alsook voor apen en goudhazen. En het hout wordt gebruikt in de meubelsector.

In een poeltje zien we een grote spin aan de rand van het water. Het is een ‘Fishing Spider’ van het geslacht Dolomedus. *Deze spinnen zijn erg groot, plat, snel en vangen allerlei beestjes in het water, inclusief visjes, kikkers en kikkervissen. Ze kunnen over het water rennen en, wanneer ze bedreigd worden, rennen ze soms onder water en verstoppen ze zich onder een rotsblok. De haartjes op lichaam en poten houden genoeg luchtbelletjes vast om een tijd te kunnen ademen.*

Aan één van de modderpoelen zorgt Felipe voor een eigen beauty-mask op basis van de zwavelhoudende modder uit de mud pots.

De picknick nemen we in gezelschap van talrijke nieuwsgierige Witsnuitneusbeertjes (White-nosed Coati - Nasura narica), echte alleseters die zowel brood als komkommers en banaan lusten.

Weetjes over deze beertjes:
Ze worden 80 tot 130 cm lang en wegen 3 tot 5 kg. Ze zijn herkenbaar aan de lange, flexibele snuit en de lange, slanke staart. Net als alle kleine beren is de witsnuitneusbeer een alleseter. Ongewervelde dieren zoals spinnen, schorpioenen, duizendpoten, verschillende soorten insecten en landkrabben vormen het hoofdvoedsel, maar ook muizen, kikkers, hagedissen, eieren, vruchten en noten staan op het menu. In tegenstelling tot andere kleine beren, is de neusbeer vooral overdag actief. De mannelijke dieren leven solitair en vertonen fel territoriaal gedrag tegenover elkaar. Vrouwelijke neusberen leven samen met de jongen in groepen van 4-20 leden.

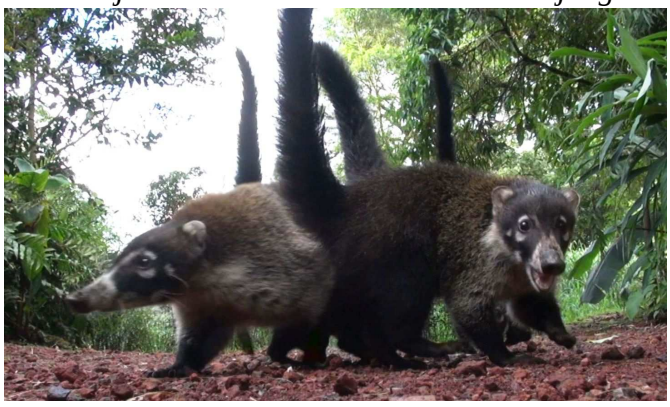

De meeste tijd wordt doorgebracht met het zoeken naar voedsel op de grond. Neusberen hebben een uitstekend reukvermogen. Een neusbeer graaft een hol met zijn voorpoten als hij op zoek is naar voedsel, zodat hij met zijn lange snuit door het zand kan wroeten. Ook peutert de neusbeer vaak dode boomstronken uit elkaar en de kleine dieren die daarbij tevoorschijn komen worden razendsnel gegrepen. Dikwijls rolt hij de gevangen beestjes even over de grond, om te voorkomen dat ze zouden steken.. De grotere prooidieren worden na vangst met een beet in de nek gedood. De nacht wordt doorgebracht in de bomen, waar de neusberen veilig zijn voor de meeste roofdieren. Het zijn luidruchtige dieren, die met veel verschillende uitroepen van gekwetter en geknor tot gejammer en geschreeuw met elkaar communiceren.

Om 15.00u vertrekken we voor een nieuwe uitdaging: een modderbad. Eerst moeten we in de sauna, daarna moeten we ons insmeren met modder en laten drogen. Dan kunnen we ons onder een koude douche afspoelen en moeten we in het warmwaterbad. Leuk en zalig!

Na deze modder- en saunapartij waar veel wordt gelachen, maken we ons klaar voor de stierenrodeo!
Eerst wordt de stier in de arena losgelaten, bereden door een “cow-boy” die probeert zo lang mogelijk in het zadel te blijven. Daarna wordt de stier “vrij” gelaten en dalen er lokale mannen in de arena om het beest te provoceren en naar hen te lokken. Indien de stier dat wil (wat bijlange niet altijd het geval is), dan is het lopen en wegwezen geblazen. Ook Felipe en Tony doen mee!

Moedig, want de lokale lui zijn allemaal twintigers met snelheid in de benen.... Eén keer werd het voor Tony toch even warm ... aan de poep...

We maken ook kennis met René (74 jaar), de oudste, best gekende en zeer sympathieke paardrijder van de omgeving. Hij leidt nog steeds wandeltochten naar de top van de vulkaan, wat voor de meesten onder ons moeilijk haalbaar is.
Tijdens de show valt stilaan de duisternis in en krijgen we een zeer mooie wolkenvorming te zien.
We keren terug naar de Hacienda om te gaan eten, o.m. lekkere tongrolletjes, en te genieten van een leuk dessert, nl. een soort heerlijke rijstpap.

Rond 21.00u gaat Freddy op stap met ene Cesar, de lokale nachttour-gids en tevens één van de verantwoordelijken van het Serpentarium.
Veel valt er niet te beleven vannacht: het heeft hier al maanden niet meer geregend en alles is dus kurkdroog, wat de nachtdiertjes zeker niet stimuleert om enige activiteit te vertonen. Alleen de Aziatische huisgekko's zijn overal te vinden, tot in de slaapkamers.
Omwille van het feit dat er niets werd waargenomen, lukt het ons om Cesar te overtuigen om morgenochtend kosteloos een paar beestjes aan de groep te laten zien, maar dan wel buiten hun glazen kasten...

Zondag 11/12 Rincón de la Vieja - Monteverde

Er wordt afgesproken om tegen 08.00u aan de “Mirador” te staan, waar Cesar, Juan en Fred 2 slangen kunnen tonen.

De ene is de Melkslang of Onechte koraalslang (Tropical Kingsnake / Lampropeltis triangulum), die door het mimicry-fenomeen heel erg op de echte Koraalslang lijkt (zie dode Koraalslang van de bananenplantage op woensdag 7/12, **blz. 28)**. Hoe onderscheiden we een echte Koraalslang van een Onechte?
Twee geheugensteuntjes met betrekking tot de volgorde van de gekleurde ringen rond het lichaam:
- If red between yellow, you 're a dead fellow; if red between black, you're a lucky Jack
-RANA: Rojo Amarillo Negro Amarillo (rood geel zwart geel) is dodelijk...
De tweede slang die wordt aangebracht door de verzorgers is Lulu, een tamme maar toch grote Boa constrictor (exacte naam in NL is Afgodslang), die (normaliter) nooit bijt... Iedereen in de groep heeft de kans om eens een echte slang aan te raken: deze oefening valt zeer positief uit, wat Fred alleen maar kan verheugen. We hebben geluk dat Lulu begint te vervellen. Daardoor zien we de prachtige iriserende kleuren van de “nieuwe” huid op de plaats waar de opperhuid al is verwijderd.

Onze aandacht wordt nog gevestigd op de overblijfsels van achterpootjes, relictpoten genoemd.
Bij sommige soorten, zoals de Boa's en Pythons, kun je nog zien waar vroeger de achterpoten hebben gezeten. Op die plaats zitten nu nog slechts kleine klauwtjes (soort nageltjes), ook wel “rudimentaire sporen” genoemd. Deze sporen zijn gereduceerde ledematen bedekt met een hoornhuid. De dieren gebruiken deze sporen ook alleen maar met de paring om het vrouwtje te stimuleren en zichzelf tijdens de copulatie (paring) enigszins vast te houden.

Als afsluiter laat Cesar (die de fooien waarschijnlijk meer dan voldoende vond, of juist niet genoeg, who knows?) nog een Central American Bushmaster (Lachesis stenophrys) “gecontroleerd vrij”. Uit veiligheidsoverweging heeft hij gewacht tot de meeste mensen van de groep al weg waren... Deze angstaanjagende groefkopadder, Bosmeester genoemd, is na de Koningscobra, de grootste gifslang ter wereld. Ons exemplaar is meer dan 2 m lang, maar ze kunnen dubbel zo groot worden.
De bosmeester is de dodelijkste en, met een lengte van 170 tot 270 cm, in uitzonderlijke gevallen zelfs 400 cm, de grootste gifslang van Amerika. De vlakke, brede kop steekt duidelijk bij de hals af.

De schubbenstructuur is kenmerkend, met een opvallende kiel in het midden (foto). Zijn bijzonder lange giftanden ontwikkelen zich als buisvormige tanden op een beweeglijke sokkel. Tegelijkertijd met het dichtklappen van de kaken worden de gifklieren, die zich onder de ogen bevinden, door contractie uitgeperst en legen hun inhoud via de uitvoerkanalen en de buisjes van de beide giftanden als een injectienaald in de bijtwonde. Ook de wetenschappelijke naam Lachesis refereert naar de dodelijke beet: in de Griekse mythologie was Lachesis de godin die bepaalde hoe lang men nog te leven had...

De 2 verzorgers zijn echt op hun hoede, weten dat deze slang fors, snel en ver kan uithalen en laten ons niet toe dichtbij te komen. Tijdens het fotograferen en filmen voelen René en Freddy duidelijk enige spanning en angstgevoel bij alle betrokkenen... Na deze fotosessie worden de beestjes weer in veiligheid gebracht en kunnen we vertrekken richting Monteverde, onze (verre) eindbestemming voor vandaag.

Om 09.30u komen we aan bij zeer oude petroglyfen in de canyon van de Rio Colorado.

Dit zijn precolumbiaanse rots-tekeningen aangebracht op tufsteen afkomstig van het vulkanische Rincón de la Vieja.

Deze originele tekeningen zijn niet gemakkelijk te zien en aangebracht op steile moeilijk bereikbare wanden. Juist vóór het instappen in de bus ziet Lucie met haar scherp zicht een drietal hagedissen, waaronder een Groene Basilisk en een nieuwe soort voor deze reis, een Renhagedis zonder Nederlandse naam: Desert Whip-tailed Lizard / Cnemidophorus deppii. Spijtig genoeg hebben we deze alléén met de kijker kunnen spotten en geen foto van gemaakt.

Bij het inrijden van Liberia, de drukke en stofferige hoofdstad van de provincie Guanacaste, stoppen we bij de supermarkt Jumbo om drank te kopen. Aan de uitgang van de winkel deelt Tony wat snoep uit. Een schattig kind moet aangepord worden door haar moeder om de lekkernij toch aan te nemen.

Een uurtje later maken we een belangrijke stop voor wie de bekende grote Geelvleugelara's wil zien! En ze zijn op de afspraak! Een tiental Scarlet macaw (Ara macao) zitten verspreid in de bomen, vliegen rond, komen heel dicht bij, spelen en vechten: een volledige show! Tussen deze rariteiten zien we ook nog een paar Blauwgele Ara's (Ara ararauna), exoten die vanuit Zuid-Amerika zijn ingevoerd.

Weetjes over deze papegaai:

de Geelvleugelara (Ara macao) is een grote, kleurrijke vogel die behoort tot de familie papegaaien (Psittacidae). De soort leeft in de groenblijvende bossen in de Amerikaanse tropische regenwouden, van Mexico tot aan het Amazone regenwoud van Peru en Brazilië. De papegaai komt voor van laaglanden op zeeniveau tot een hoogte van 500 meter boven zeeniveau. Vroeger kwam de soort tot een hoogte van 1000 meter voor, maar de Geelvleugelara is in aantal en verspreidingsgebied sterk teruggedrongen. Oorzaken zijn de vernietiging van de biotoop en het verzamelen van exemplaren voor de handel in exotische dieren. In de overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde soorten wilde dieren en planten (CITES) staat deze vogel op de Rode Lijst".

We rijden nu door Las Juntas de Abangares (ook genoemd: Killers of the Blacks), nu een rustige landbouwstreek, maar vroeger een actief mijnstadje.
Las Juntas ligt op de heenrit naar Monteverde. Het was een mijndorp, goudmijn om juist te zijn. De omstandigheden waarin de mijnwerkers moesten werken waren erbarmelijk, en bovendien werd er weinig bovengehaald en dus geen fortuin gemaakt; tenminste toch niet door de arbeiders.
Er waren dan ook veel zwarte werkkrachten (afkomstig uit Limon), die eens ze er werkten ook niet veel keus meer hadden (en ook niet meer weg konden). Toen er een opstand uitbrak, hebben de mijnbazen dan maar al die zwarten laten afschieten, zo waren ze van die lastposten verlost. Vandaar de naam "Killers of the Blacks".

We trekken naar het nevelwoudgebied van Monteverde. De biodiversiteit hier is groter dan in een regenwoud. De belangrijkste reden hiervoor is het hoogteverschil. *Een nevelwoud ligt altijd in een berggebied, dat zorgt voor begroeide heuvels, het zonlicht kan dus invallen op de schuine hellingen en bereikt de bodem. Bij een regenwoud lukt dat niet, want het licht kan dan niet door de canopy en slechts 5% bereikt de bodem. In een nevelwoud is dan ook een veel belangrijkere ondergroei en stamgroei. Dus veel meer soorten planten en dieren per km². In een regenwoud bevinden de meeste soorten zich in de canopy, in een nevelwoud op alle verdiepingen, bodem – stam - canopy...*

We zijn 50m boven de zeespiegel en beginnen aan een lange klim die ons tot 1400m hoog zal brengen, Hoe hoger we gaan, hoe natter het wordt. We rijden letterlijk de wolken binnen.

In Santa Elena stoppen we in een gezellig restaurant, genoemd naar de gekende grote blauwe Morpho-vlinder. Alles is er “morpho”: de buitengevel, het interieur, de lusters, de asbakjes, de servethouders, de borden... Dit eethuis staat bekend voor zijn uiterst lekkere Tenderloins steaks... niemand is ontgoocheld, integendeel! En als er iets overblijft, is het gewoon omdat de porties veel te groot zijn...!

Om 15.30 brengen we een bezoek aan de lokale Ranario, een dierentuintje waar alléén amfibieën worden getoond. Onze gids Gennaro verrast ons met een paar Nederlandse woorden in zijn uitleg, zoals dikkop, grote pad en mooie kikker!
Om duidelijk te maken hoe kikkers paren, doen Tony en Freddy het even voor...

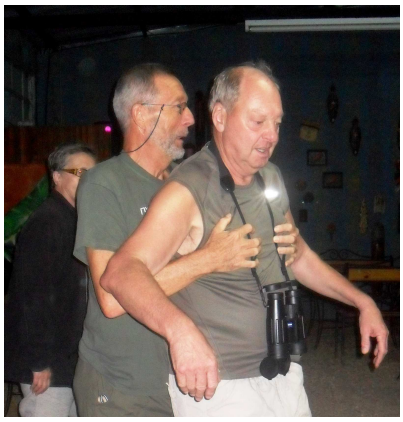

We krijgen een boeiend verhaal over diverse soorten en moeten dikwijls ons uiterste best doen om een kikker te spotten in zijn omgeving: deze nachtdiertjes zijn ofwel goed verscholen, ofwel piepklein ofwel perfect gecamoufleerd! Op het glazen dak van het Ranario horen we de zware regenbui die ons buiten te wachten staat...
Iets voor 18.00u komen we aan in het luxueuze resort Fonda Vela, met zeer ruime kamers, groot zwembad, jacuzzi, wandelingen binnen het domein en met mooi panorama op de Nicoya-golf (bij droog weer...).

Felipe en Juan-Carlos doen hun uiterste best om elkeen zo dicht mogelijk bij de ingang van de bungalow af te zetten, zodat iedereen een beetje van de gietende regen gespaard blijft.
Om 20.00u gaan we naar het restaurant. De weg is moeilijk, weinig verlicht, glibberig en hobbelig. Een beetje avontuur, maar we geraken er heelhuids.
Prachtig avondmaal, à la carte s'il vous plaît!: lekkere vis, heerlijke Monteverde ice-cream...
Een paar uurtjes later gaat iedereen naar bed. Het regent nog steeds...

Maandag 12/12 Monteverde

Om 07.30u moeten we vertrekken richting Santa Elena Cloud Forest Preserve.
Maar eerst een lekker en uitgebreid ontbijt met veel keuze en met zicht op een voedertafel buiten aan het grote raam. Hier komen verschillende beestjes zich te goed doen aan bananen en ander fruit.

De Blauwkapmotmot (Blue-crowned Motmot - Momotus momota**)** is er als de kippen bij. *Deze vogel is meer dan 40cm lang, omwille van zijn bizarre staart. Hij voedt zich met aardwormen, grote spinnen, hagedisjes en kleine slangen, maar lust ook appels en bananen. De naam is een onomatopee van de roep van deze vogel. Het nest van de Motmot bestaat uit een kamer die zich bevindt aan het einde van een tunnel van 10 cm diameter en 2 à 5 m lang. Het koppel graaft dat nest zelf of gebruikt als start een reeds bestaande gang van een ander dier. Zeer opmerkelijk is dat het uitgraven plaats heeft in september-oktober, tijdens het regenseizoen, en dat de paartijd en het leggen van de eitjes maar pas in februari-april plaats heeft! Daar bestaan 2 redenen voor: ten eerste is de bodem tijdens het natte seizoen gemakkelijker te bewerken; ten tweede worden, gedurende deze tussenperiode van 5 maand, de sporen van de graafwerken gewist door wind en regen en de omgeving opnieuw dicht begroeid; zodoende geraakt het nest onvindbaar voor eventuele vijanden! Dr. Alexander Skutch, één van de meest beroemde ornithologen ter wereld, vond amper 10 nesten van deze Motmot in 30 jaar veldwerk!"*

Daarna is het de beurt aan de Baltimore-troepiaal (Northern (Baltimore) Oriole / Icterus g. galbula) een opvallend gekleurd vogeltje.

En dan is er het komen en gaan van fotogenieke Midden-Amerikaanse eekhoorns (Variegated Squirrel – Sciurus variegatoides) met dikke zilvergrijze staart. *Het is een redelijk grote eekhoornsoort die maximaal 28 cm groot wordt en ongeveer 700 gr. weegt. De relatief grote staart is met 30 centimeter ongeveer net zo lang als het dier zelf. Het is overdag actief en leeft voornamelijk in de bomen. Tijdens zijn zoektochten naar fruit, bloemen, zaden, boomschors, paddenstoelen en soms insecten komt hij nauwelijks uit de bomen. De populairste vruchten uit het dieet van deze eekhoorn zijn de mango, guave's, vijgen en kokosnoten. In tegenstelling tot de meeste eekhoorns legt deze soort geen voorraad aan maar zoeken ze het hele jaar door naar vers voedsel. Het vrouwtje paart van februari tot april met meerdere mannetjes. Zodra ze zwanger is begint ze met de bouw van haar nest. Ze verzamelt bladeren en takken waarvan ze een stevige bal maakt tussen de aftakkingen in een boomtop. Na een draagtijd van 10 weken worden de jongen in het nest geboren.*

Bij de start naar Monteverde en Santa Elena, zijn de weergoden ons niet gunstig gezind, hoewel dit miezerig weer natuurlijk bij een nevelwoud hoort...

Monteverde is een particulier reservaat van een aldaar levende gemeenschap van Quakers. Het bevat de mooiste nevelbossen van Costa Rica, want door de hoge luchtvochtigheid is de plantengroei er weelderig. Er komen niet minder dan 2.500 planten- en 400 vogelsoorten voor. De

zware, grillige bomen dragen er "hangende plantentuinen" van varens, mossen, bromelia's, anthuriums en orchideeën op hun armen. De geschiedenis van dit park is nog jong en begint in de jaren 1940. Toen pas vestigden zich de eerste Costaricaanse families in dit geïsoleerde, ongerepte bosgebied in de bergen. Vervolgens arriveerden er in 1951 een eerste groep Quakers, afkomstig uit Noord-Amerika. Het natuurgebied bestaat uit een nevelwoud dat het hele jaar door in de mist is gehuld op een hoogte van 1500 tot 1800m. In de bergen koelt de vochtige lucht, aangevoerd door de noordoostpassaat, af en vormt wolken. Die laaghangende bewolking is uiterst belangrijk voor de waterhuishouding van het land.

Door ontginning van nevelwoudgebieden komt de drinkwatervoorziening in gevaar, en dat was voor de bewoners van Monteverde in de jaren '60 aanleiding om een stuk nevelwoud van 554 ha tot beschermd natuurgebied te verklaren. Inmiddels is dit areaal uitgegroeid tot een reservaat van meer dan 10.000 ha.

We wandelen door een secundair woud, waar we veel uitleg krijgen van Felipe over diverse planten: Olifantsoor (Xantosoma), Costus (met zacht blad aan de onderzijde), Treefern (grote boomvarens) (foto), miniatur orchids, Hotlips (kisses from Costa Rica) (foto), Camaedora (palm die bochten maakt om licht te vinden), Epiphiet die trekt op Panama Hat palm, Acanthasia (die uitsluitend door honigzuigers wordt bestoven) en Drymonia, met haar oranje open bloem die op een klokje lijkt.
In tegenstelling tot onze contreien, groeien de mossen hier 360° rond de boomstammen.

Om 11.00u verlaten we deze wondermooie omgeving rijk aan zeer gevarieerde vegetatie, en starten we onze 2de wandeling, namelijk de bruggen-promenade. De Sky-walk is een combinatie van hangbruggen en platforms in het nevelwoud. Deze wandeling leidt ons in en boven de canopy. De vierde brug, van de 8 in totaal die kunnen gedaan worden, is de meest indrukwekkende: ze brengt ons letterlijk boven de kruinen van de bomen! Het horizontaal zicht is beperkt omwille van de regen, maar het verticaal zicht is indrukwekkend.

We eten in het restaurant La Selvatura naast het reservaat. Lekker passievruchtensap en zalige chocoladecake! We keren terug naar het hotel rond 15.00u.
Het blijft maar regenen en toch beginnen enkele reisgenoten aan wat een hele mooie wandeling gaat worden langs heuvels en rivier binnen het domein.

Er wordt een (natte) Goudhaas (Brazilian Agouti - Dasyprocta leporina) waargenomen. *De goudhaas, ook wel Braziliaanse agoeti genoemd, is een middelgroot knaagdier, tot 60 cm lang. Dit dier heeft een slank gebouwd lichaam en dunne poten. De vacht is goudbruin. De Agoeti s dagactief en voedt zich met zaden en afgevallen vruchten. Hij kan snel rennen en goed springen*.

Een andere activiteit met dit weer is... in de jacuzzi gaan zitten. Lijkt nog het meest logische... nat is nat...
Rond 17.15u maken we kans op een mooie zonsondergang. De aanvang is nog goed, maar een beetje later beslissen de wolken er anders over.

Tijdens een natte avondwandeling doet Freddy, samen met Felipe en een lokale gids, een reeks mooie ervaringen op.
Het begint met een grote Mexicaanse roodknievogelspin (Orange Knee Tarentola / Brachypelma smithi) die onze gids uit haar holletje lokt met een klein takje. Hoewel ik de enige van de groep ben die dat beestje heb gezien, geef ik hier toch meer informatie omdat deze diertjes zo tot de verbeelding spreken. V*ogelspinnen danken hun naam aan de vermeende gewoonte om op vogels te jagen, wat echter geen enkele relatie heeft met de werkelijkheid. De naam vogelspin komt van de wetenschappelijke naam avi-cularia dat letterlijk vogel-etend betekent. Op een beroemde plaat uit 1705 van Maria Sibille Merian is te zien hoe een grote spin een vogel verorbert. Hier werd in eerste instantie met ongeloof op gereageerd, tot de beroemde zoöloog Henry Walter Bates (*dezelfde van de “mimicry of Bates”, zie blz. 28) *bevestigde een spin te hebben gezien die een vink verorberde; dat was in 1863, zijnde 158 jaar na die tekening. Sindsdien werden de tropische spinnen gezien als monsterlijke vogelverslinders! In de praktijk zal een volwassen spin alles aanvallen wat niet te groot is, inclusief kleine gewervelden zoals vogels, knaagdieren en hagedissen, maar meestal bestaat het voedsel uit ongewervelden. Van geen enkele spin is bekend dat vogels ook maar een klein deel uitmaken van het menu en ook zijn binnen de spinnen als geheel geen specialisaties bekend op het vangen van vogels. De Mexicaanse roodknievogelspin is een bodembewonende spin. Het is een veel gehouden huisdier over de gehele wereld en werd daarom veel gevangen voor export totdat het*

dier bijna was uitgeroeid. Tegenwoordig staat deze soort op de CITES-lijst en valt hij onder de bedreigde diersoorten. Met de poten meegerekend is de volwassen spin 15 tot 18 cm groot. Het is een rustige spin die niet snel zal aanvallen of bijten. Wel kan deze soort bij bedreiging "bombarderen", maw. de brandharen van het achterlijf wrijven, waarna deze door de lucht zweven. De haartjes, met hele kleine weerhaakjes, kunnen een sterke irritatie opwekken. Na huidcontact ontstaat hevige jeuk en bij inademing wekken de haartjes stevige hoestbuien op. Het voedsel van de Mexicaanse roodknie bestaat voornamelijk uit grote insecten zoals kevers, sprinkhanen en kakkerlakken. Af en toe wordt er een kikker, een klein reptiel of een soortgenoot gegrepen. Ze vangt deze prooien vanuit een hinderlaag door ze met een korte uitbarsting van snelheid te overmeesteren met haar krachtige kaken, en injecteert met die kaken een verterend gif in de prooi waardoor deze verlamd raakt. Dit gif is voor mensen wel pijnlijk maar niet gevaarlijk, en is qua pijn meestal vergelijkbaar met een bijen- of wespensteek. Mannetjes kunnen in het paarseizoen vrouwtjes tot op een afstand van 1,6 kilometer ruiken. Wanneer een mannetje na 2 tot 5 jaar geslachtsrijp is zal hij een spermaweb maken en aan de onderkant van dit web een druppeltje sperma plaatsen en dit opzuigen in zijn palp. Daarna gaat hij op zoek naar een vrouwtje. Wanneer hij dan een geslachtsrijp vrouwtje tegen komt zal hij haar benaderen en een heel ritueel uitvoeren, waarvan een getrommel deel uitmaakt. Ook het vrouwtje zal dan op dezelfde manier reageren. Dan volgt de daadwerkelijke paring: het mannetje plaatst het pakketje met zijn taster in de geslachtsopening van het vrouwtje. Hij zal ondertussen met zijn 'tibiaalhaken', speciale uitsteeksels aan de schenen van het eerste paar poten, de kaken van het vrouwtje blokkeren om een beet van haar te voorkomen. Wanneer dit alles gebeurd is zal het mannetje rennen voor zijn leven om niet te worden opgegeten door het vrouwtje, echter het mannetje heeft meestal pech en wordt opgepeuzeld. Voordeel is dat het vrouwtje meteen een proteïne-rijk maaltje heeft en zich meer op haar nageslacht kan richten. Enkele maanden na de paring zal het vrouwtje een zijden kom spinnen om de meestal honderden eitjes in af te zetten. Het vrouwtje kan tot wel 700 eieren per jaar produceren. Ze spint van de kom daarna een cocon en zal deze zeer streng bewaken, hoewel het ook voorkomt dat ze het eipakket zelf opeet. Na enkele weken komen dan de jonge spinnetjes uit, die zich direct zelfstandig met kleine vliegjes e.d. voeden. De Mexicaanse roodknie kan oud worden: er zijn gevallen bekend van in gevangenschap gehouden (vrouwtjes)spinnen die 30 jaar oud zijn.

Even merkwaardig is de volgende spin die we zien: de Ogre-faced Spider (Deinopes longipes) maakt een zijden web tussen haar voorste poten en jaagt op voorbij wandelende of vliegende insecten zoals sprinkhanen, krekels, kakkerlakken, motten, enz... door die web te gebruiken als een doodgewoon vlindernetje!

Toen Freddy een reportage van de BBC zag over deze spin en haar specifieke vangwijze, dacht hij: "dat beestje zou ik ooit heel graag in het echt zien". En hier hangt ze dan! (op volgende link vindt u de video van de uitzending met David Attenborough; "onze" spin komt in actie in het tweede deel van de clip: http://download-videos.nl/video/-ehjos8Zc3E/A%20Net-Casting%20Spider%20is%20Trapping%20a%20Prey%20With%20a%20Cobweb%20Sack%20Using%20its%20Legs.html

Maar dit gebied is vooral de habitat van amfibieën. Op een paar minuten tijd zien en/of horen we 3 soorten Fluitkikkers. Dit zijn kleine onopvallende kikkertjes waarvan de mannetjes vanuit het struikgewas "fluiten" om een wijfje te lokken. We horen de Common Tink Frog (Craugastor

diastema) waar “Tink” staat voor het geluid dat ze produceren (de lokale naam is Martillita, kleine hamer). Deze fluitende volwassen mannetjes worden amper 2 cm groot! We observeren ook de Golden Groin Rainfrog (Craugastor cruentus) en de Slim-fingered Rain Frog (Craugastor crassidigitus)
En we blijven maar verder ontdekkingen doen: op een afhangend blad overnacht een Lemur Anole (Norops lemurinus) (foto links) met de kop naar beneden en iets verder, eveneens op een blad, een ander hagedisje, de Swift Anole (Norops tropidolepis) (foto rechts).

Anolissen hebben kenmerken die vooral bekend zijn bij andere families van hagedissen. Kameleons bijvoorbeeld kunnen snel van kleur veranderen en Gekko's zijn bekend door de kleefkussentjes onder hun poten. Agamen op hun beurt hebben een eenvoudige vorm van communicatie ontwikkeld door met de kop te knikken. De anolissen hebben al deze eigenschappen tegelijk: ze kunnen snel van kleur veranderen, hebben kleefkussentjes en kennen een vorm van communicatie. Ze hebben zich zelfs gespecialiseerd door gebruik te maken van een bont gekleurde keelwam die ze open spreiden om een wijfje te lokken of om hun territorium te verdedigen tegen een indringer.

In het licht van de zaklampen zien we, hoog in een boom, twee slapende vogels: de Oranjebuiktrogon (Orange-bellied Trogon / Trogon aurantiiventris) en de Smaragdarassari (Emerald Toucanet / Aulacorhynchus prasinus). Er hangt ook een Tweevingerige luiaard (Hoffmann's Two-toed Sloth / Choloepus hoffmanni) te slapen in de regen, helemaal opgerold als een wollen bolletje (foto).

Qua insecten vinden we o.m. een kleurrijke grassprinkhaan, de larve van een bladwants en een kleine bidsprinkhaan.

De lokale gids maakt ons attent op een “blaffend” dier in de top van een boom; we zien opeens heel wat takken bewegen; een zoogdier wipt van de ene tak naar de andere, zo snel dat het af en toe verdwijnt uit de lichtstralen van onze lampen. Het blijkt een Rolstaartbeer te zijn.

De Rolstaartbeer of Kinkajoe (Potos flavus) is een roofdier uit de familie der kleine beren dat in Latijns-Amerika voorkomt. Vooral hun staart valt op. Die is groot en stevig en kan gebruikt worden als grijpstaart. Met zijn ronde kop en kleine ronde oortjes ziet hij er wel schattig uit. Zijn vacht is erg kort en lijkt op fluweel. De kinkajoe wordt meer dan 20 jaar oud en leeft in de regenwouden, de rivierbossen en de nevelwouden.

Hij houdt van zoete dingen en lust daarom erg graag vruchten en fruit. Honing, nectar en noten zijn ook een lekkernij voor hem. Hij pakt de vruchten met zijn voorpoten die lijken op kleine handjes. Zijn tong is erg lang en wordt gebruikt om het vruchtvlees uit het fruit te likken. Maar ook kleine insecten worden van tussen de boomschors gehaald met de tong. Ook bijennesten worden op dezelfde manier geplunderd. Af en toe wordt een kikker of een klein vogeltje gegeten.
De kinkajoe's zijn nachtactief en leven in de boomtoppen. De staart wordt gebruikt voor hun evenwicht of om takken vast te grijpen. Ze kunnen zelfs aan de staart hangen om aan vruchten te komen. De rolstaartberen leven in troepen van 10 tot 15 dieren. Het geluid dat ze maken lijkt op geblaf. Als ze slapen, liggen ze opgerold met hun voorpoten voor hun ogen.
Op een bepaald moment voelen Felipe en Freddy dat ze gestoken of gebeten worden ter hoogte van het scheenbeen. Onmiddellijk weet de gids te zeggen dat het hier gaat om Army Ants (Ecyton burchelli)! *Dit zijn uiterst agressieve mieren! Het is een nomadische soort, tot één miljoen individuen per kolonie, die los door het tropisch woud trekken en alles aanvallen en opeten wat beweegt. Army ants komen in verschillende werelddelen voor en gelijken heel sterk op elkaar. Hierdoor vermoeden wetenschappers dat deze mierensoort al meer dan 100 miljoen jaar geleden is ontstaan, nog vóór de scheiding van de continenten Amerika en Afrika. Deze stelling wordt bevestigd door de fossiele exemplaren die amper afwijken van de huidige diertjes. En overal beantwoorden ze aan drie identieke kenmerken. 1. hun nomadisch gedrag; 2. ze vangen en eten prooien zonder voorhoedes of speurders te sturen, wat andere soorten mieren wél doen; 3. de vleugelloze koningin legt méér dan 4 miljoen eitjes per maand!*

We moeten gaan lopen, we stampen met de voeten en kloppen met de handen op schoenen, broek en kousen. Wanneer Freddy een uur later in het restaurant zit, blijken er nog altijd halfdode en platgeslagen mieren op de kousen actief te zijn!
's Anderendaags waren er een paar uitgestrekte donkere vlekken op de huid van het been te zien. Tot en met Kerstdag zullen die vlekken zichtbaar blijven en jeukprikkels veroorzaken!

Maar wat ons het langst zal bijblijven van deze wandeling is het afkraken en vallen van een woudreus: een oorverdovend gekraak, relatief dichtbij (geschat op 100m) en vóór we goed beseffen wat er gebeurt, begint de gids te roepen en te tieren: Run away! Run away! En hij is de eerste om zich supersnel uit de voeten te maken. We volgen in dezelfde richting en horen achter ons het geluid van een reeks afknakkende bomen en grote takken (domino-effect) gevolgd door een enorme plof en trillingen onder onze voeten! Minutenlang is er nog nagekraak van takken die blijven naar beneden komen. Echt een angstaanjagende ervaring, zo maar in de volledige duisternis en in onbekend gebied!
We stoppen ermee en rond 21.00u keren we terug naar het hotel na, samen met de gids, de lijst van waarnemingen te hebben overlopen en vervolledigd.
Van het avondmaal onthouden we de heerlijke “New York zeebaars” en de reuze bananasplit!

Dinsdag 13/12 Monteverde – Manuel Antonio

Vandaag hebben we 160 km voor de boeg naar Manuel Antonio, aan de Stille Oceaan.
We ontbijten vroeg en vertrekken met regen. Twee uur later maken we een preventieve noodstop; onze chauffeur voelt dat we een lekke band mogen verwachten en anticipeert daar schitterend op!
Een half uurtje later is de band vervangen en kunnen we verder over de Panamerica highway richting Puntarenas.
Het valt ons op dat aan bijna elke bushalte grote bomen met mooie gele bloemen staan: deze bomen met zeer brede kruin zorgen voor schaduw voor de wachtende mensen. Drie à vier uur wachten op een bus is hier niet abnormaal...
Tijdens de rit krijgen we van Felipe nog een beetje algemene informatie over de leefgewoonten van de mensen hier.
Bij een sterfgeval bijvoorbeeld, zal de familie ofwel de ganse nacht kaarten of een koffietafel verzorgen (volgens de streek). Ze kleden zich zeer kleurrijk. Er wordt veel gelachen en het is een vrolijke bedoening. In de steden worden de doden opgebaard in een funerarium, maar in de dorpen gebeurt dat thuis. De begrafenis heeft de volgende dag al plaats. Crematie gebeurt hier nog niet veel, alhoewel de trend nu stijgt. De grafkelder ligt bovengronds, omdat de grond te hard is om putten te delven. Ook dat is nu aan het veranderen, door steeds nieuwere machines en betere technieken. Een testament bestaat meestal niet. Hier heerst het erfrecht waarin de oudste kinderen alles erven.
De tweede van de 3 beroemde bruggen van Costa Rica is in aantocht: de brug over de Rio Tárcoles. Op die plaats liggen (bijna) altijd een aantal grote Spitssnuitkrokodillen. Vandaag, met de regen en heel veel water en dus weinig vrije oevers om te “zonnen”, zal het kantje boord worden. Maar we hebben geluk: 15 reuzegrote reptielen van twee tot vier meter lang laten zich bewonderen vanaf de toch gevaarlijke brug, omwille van het snelle verkeer dat voorbij raast. Maar dan blijkt dat de gevaarlijkste toestanden niet van de kroko's noch van het verkeer komen: *“Twenty-five kilometers*

south of Orotina, the Highway 34 crosses the Río Tárcoles... The bridge over the river is the easiest place in the country for spotting crocodiles, which bask on the mud banks below the bridge. Don’t lean over too far. Several tourists have been victims of armed robberies here. There is now a police post, but caution is still required.” !!

Vanaf dezelfde brug zien we nog een Amerikaanse steltkluut (Black-necked Stilt / Himantopus mexicanus), een Swainson's toekan en een Roodnekwinterkoninkje (Rufous-naped Wren / Campylorhynchus rufinucha).

Vanaf nu rijden we langs de Pacifische kust en wordt het weer iets zonniger.
Het landschap is mooi en dat vindt ook een Kuifcaracara die zich laat bewonderen.
Deze streek is gekend voor de zeldzame Geelvleugelara... en ja! Het geluk lacht ons toe! We zien 4 paren Ara's in een boom zitten. Het mag dan wel dezelfde soort zijn als die van Las Juntas, vorige zondag, maar hier zijn het echt wilde vogels in de volle natuur.
Felipe stapt naar het naburig gelegen huis om te vragen in de tuin te mogen gaan, maar het zicht op de Ara's is er niet beter dan hier langs de straat.
Verder nog zien we Kalkoengieren en ook een tweede soort caracara die in Costa Rica voorkomt naast de Kuifcaracara, nl. de Geelkopcaracara (Yellow-headed Caracara - Milvago chimachima)

We komen aan in Parita, waar de derde befaamde brug staat, nl. de “Oh my God-bridge”. Maar deze oude en in zeer slechte staat verkerende brug is begin dit jaar helaas weggespoeld door een watervloed. Niet meer te zien dus.

Van ver merken we een rookpluim op die uit een fabriek komt! Kom je niet zo dikwijls tegen in Costa Rica. Hier wordt palmolie gewonnen die zal worden gebruikt voor cosmetica, keuken en bio-diesel. We zien een container palmvruchten staan. Indrukwekkend hoe groot en zwaar die vruchten zijn.
Momenteel nemen twee soorten biobrandstoffen het leeuwendeel van productie en gebruik voor hun rekening. Allereerst ethanol voor gebruik in benzinemotoren. Deze substantie wordt gemaakt van twee soorten landbouwproducten, namelijk van suikergewassen (suikerbieten en suikerriet) en van zetmeelhoudende producten (mais, tarwe, cassave). Ten tweede biodiesel als vervanging van gewone diesel in dieselmotoren. Deze vloeistof wordt geproduceerd met als basis plantaardige oliën verkregen van voornamelijk koolzaad, sojabonen, zonnebloem- en palmolie. Dit product wordt voornamelijk geconsumeerd en geproduceerd in Europa.

Op het gebied van hernieuwbare energiebronnen kan Costa Rica worden gezien als een koploper. Eind jaren ’70 begon zij met het opzetten van projecten voor de productie van ethanol. Sindsdien heeft de biobrandstoffensector zich verder ontwikkeld in Costa Rica. De overheid heeft hierin een belangrijke rol gespeeld met het implementeren van wetten. Zo heeft de overheid bepaald dat 7%-mengsel de norm is.

Om 14.00u rijden we over de Rio Paquita-brug het stadje Quepos binnen, dat van oudsher een visserstadje is. Nu is het vooral de uitvalsbasis voor een bezoek aan het Manuel Antonio N.P..
Gezien het late uur krijgen we te horen dat we een eenvoudige lunch gaan krijgen, een beetje vliegtuigkost-achtig... Een half uurtje later, de verrassing: we nemen ons middagmaal in “El Avion” een uiterst speciaal restaurant met een rijke “Contra”-geschiedenis. In de buik van het vliegtuig is een bar genoemd de “Contrabar”.
We eten er lekkere tonijn en genieten van het mooi zicht vanaf het terras op de Stille Oceaan.

Om 15.30u komen we aan in ons hotel Si Como No. Zeer mooi aangelegd, met tropische tuin, watervallen en smalle paadjes die de verspreide bungalows met elkaar verbinden. En de kamers zijn ingericht met een soort mezzanine en hebben een groot terras dat volop op de Oceaan is gericht.

Mooi mooi mooi, maar een half uur later begint het weeral te gieten...Bij één van de kleine watervallen in de tuin merkt Werner op dat enkele kikkers zijn namaakroep beantwoorden. Leuk spelletje: Werner roept “kwaak” en de kikkers antwoorden met hun eigen karakteristieke roep...

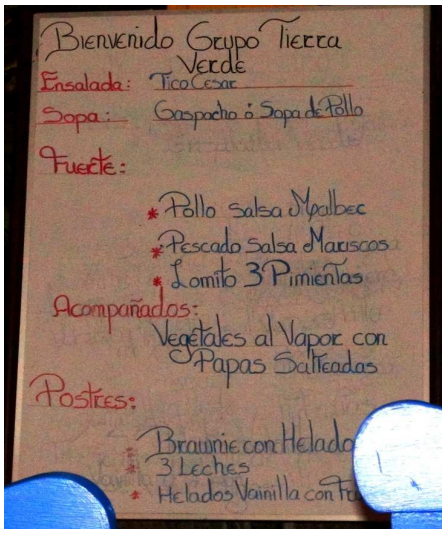

Rusten, valiezen herschikken, wandelen met of zonder paraplu, zoals Marleen en Tony, dat zijn zowat de activiteiten in deze uitgeregende namiddag.
Maar we vinden snel ons goed humeur terug wanneer we gezellig in restaurant Claro Que Si te zien krijgen wat er ons zal worden voorgeschoteld als avondmaal. Niet minder dan een prachtig 4-gangen menu wordt ons opgediend met de nodige klasse en goede humor. Heel leuk en zeer lekker!

Een natte nachtwandeling binnen het domein levert leuke resultaten op. Vooral de staartloze pseudoschorpioen (foto) is een merkwaardige waarneming.

Deze Tailless Whipscorpion (Paraphyrnus laevifrons) is een uiterst bizar schepsel met een lichaamslengte van max 2cm maar met poten van 10 cm en meer! Het lijkt op een kruising tussen een grote spin en een schorpioen zonder staart! *De twee voorpoten zijn uitgegroeid tot een soort stevige voelsprieten en functioneren als sensoren om prooi te lokaliseren. Deze tastorganen zijn tot 12 cm lang! Met de haarscherpe klauwachtige monddelen vangt het haar prooi, hoofdzakelijk kakkerlakken. Het is een nachtactief dier dat op jacht gaat op verticale wanden zoals oude muren en boomstammen. Het wijfje draagt haar eitjes in speciale zakken tot wanneer ze uitkomen; dan kruipen de pasgeboren diertjes op de rug van de moeder en sleurt zij die overal mee. Wanneer een kleintje van de rug afdondert, wordt het onmiddellijk opgegeten door de moeder...!* En we blijven in de griezelsfeer met een grote kakkerlak (Blaberus giganteus). Op de foto is goed te zien dat we met een reuzenexemplaar te doen hebben (9 cm lang en 5 cm breed!)

Verschillende kikkers worden gevonden, nl. de Common Rainfrog die we al in Tortuguero hebben gezien, en ook één van de “roepers” van Werner aan de waterval: het betreft hier de Gemaskerde boomkikker (foto), die we reeds aantroffen in Arenal Springs Resort.

En om af te sluiten een jonge slapende Helmbasilisk (Basiliscus basiliscus) (foto) die morgenvroeg de show zal stelen...

Woensdag 14/12 Manuel Antonio

We ontbijten in één van de restaurants van het hotel, de Rio Tica Bar & Grill. Overvloed aan keuze qua brood, gerechtjes en vruchten. En de ligging van de bar mag er ook zijn: prachtig zicht op de jungle en de Pacifische kust, met enkele groene onbewoonde eilandjes in het blauwe water. En juist op dit moment komt de zon even te voorschijn! We kunnen zelfs in open lucht genieten van ons luxe-ontbijt en panorama (foto links).

Om 06.00u zijn we al klaar om foto's te nemen van de vangst van vorige avond. De pseudoschorpioen en de basilisk zorgen voor de verwachte animo...

Om 07.45u vertrekken we voor een korte steile busrit naar de ingang van het Manuel Antonio Nationaal Park.
Het is één van de mooiste nationale parken van Costa Rica. In het park bevindt zich een riviermonding met mangroves, moerassen, tropisch regenwoud met een uitbundige flora en fauna en prachtige ongerepte stranden.

Weetjes over het N.P. Manuel Antonio: *Nadat de bananenindustrie in deze regio in elkaar stortte, zochten tal van werkloze arbeiders hun toevlucht in de landbouw en werd op grote schaal tropisch bos ontgonnen. Dat leidde tot de bescherming van een restantje secundair regenwoud met een oppervlakte van 683ha. Ter vergelijking, het Zwin is 150ha groot en Tortuguero 19.000ha... In Costaricaanse termen is Manuel Antonio dus een heel klein gebied, wat niet wegneemt dat er 196 vogelsoorten en 104 soorten zoogdieren voorkomen! De dierenwereld is hier uiterst gevarieerd door de combinatie van regenwoud, heuvels, rotsen en zee, en dat allemaal op een zeer beperkte en totaal beschermde oppervlakte. De meeste beestjes zijn te vinden in de buurt van de stranden waar ze toeristen aantreffen die steevast bereid zijn om apen en neusberen te voederen. Borden waarop vermeld staat dat het verboden is de dieren te voederen, hebben geen effect. Het gevolg van het goed bedoelde, maar onverantwoorde gedrag van de bezoekers is dat de apen steeds vaker agressief gedrag vertonen. Het is dan ook geen fabeltje dat ze draagtassen weggraaien om zichzelf te bedienen wanneer het niet snel genoeg gaat...*

Om het park binnen te wandelen moeten we eerst door een 20cm diepe geul warm zeewater. Alle middelen zijn goed: met sandalen, op blote voeten of op de rug van de partner... foto's??

We komen aan op een quasi maagdelijk strand waar rust en schoonheid de sfeer maken.

Af en toe zien we Bruine pelikanen (Brown Pelican - Pelecanus occidentalis) (foto links) die in een mooie formatie overvliegen. *De Bruine pelikaan gebruikt zijn keelzak als visnet. Pelikanen lijken zwaargebouwde vogels maar door hun lichte skelet valt dat eigenlijk mee. De bruine pelikaan is aan zee gebonden, ze komen onder meer aan de westkust van Amerika en in het Caraïbische gebied voor. Waar andere pelikaansoorten hun prooien in groepsverband zwemmend met hun snavel opjagen en vangen, zijn de Bruine pelikanen stootduikers. Van meters hoog nemen ze hun prooi in het water waar en duiken naar beneden. Deze pelikaan is de belangrijkste guanoproducent.*
Ook Zwarte gieren (foto rechts) en een jagende Willet (Tringa semipalmata) (foto midden) maken deel uit van het wondermooi plaatje.

Het is nog vroeg en dus zijn er heel weinig mensen... en we hebben geluk: de zon schijnt!
Bij het begin van de wandeling, langs het strand, groeit de giftige Manzanillaboom (Manchineel Tree - Hippomane mancinella) en daar moeten we van weg blijven!
Weetjes over deze plant: d*e Manzanilla is een zeer giftige boom in de wolfsmelkfamilie (Euphorbiaceae). Hij komt veel voor in Midden-Amerika. De naam manzanilla betekent in het Spaans "kleine appel", en dankt hij aan de vruchten. De manzanilla heeft een grijsbruine stam die tot 15m hoog kan groeien en komt meestal in kustgebieden voor, vaak juist boven de hoogwaterlijn.*

Het bladerdek kan al zeer laag, vlak boven de grond beginnen. De vruchten van de manzanilla lijken op gewone groen-gele appeltjes. De boom, bladeren en appeltjes bevatten allen een sterk gif. Bij het breken van een takje of blad komt er een wit melkachtig sap vrij; wanneer dit in aanraking komt met huid, ogen of slijmvliezen kan dit verbranding, misselijkheid of tijdelijke blindheid veroorzaken. Deze stof zou zelfs zo giftig zijn dat wanneer men schuilt onder een manzanilla tijdens

een regenbui de regendruppels deze reactie al kunnen geven. Ook het gebruik van het hout om bvb. kampvuren te maken is gevaarlijk omwille van de gifdeeltjes die vrijkomen. De appeltjes zouden zelfs dodelijk kunnen zijn. Vroeger werden misdadigers aan de boom gebonden en door de dampen van de bladeren kregen ze pijnlijke brandwonden. Ook stierven er veel schippers. Ze kwamen na lange tochten aan wal en zagen de mooie appeltjes, gulzig aten ze deze op en ze waren van binnen verbrand. In Florida, waar deze plant ook veel voorkwam, werd hij uitgeroeid. En op bepaalde eilanden van de Grote en de Kleine Antillen gebruikten vroegere stammen het gif om hun pijlen in te smeren.

Er staan ook bomen met eetbare bloemen (Majagua). Deze gele bloemen worden oranjebruin onmiddellijk na bevruchting.

In het zand zien we vele schelpjes en torentjes voorbij “lopen”. Het zijn heremietkreeften. Deze diertjes hebben een weke huid en zoeken bescherming in andere schelpen of potjes die ze op het strand vinden.

Weetjes over de Hermit Crab: *Heremietkreeft of heremietkrab is de aanduiding voor tienpotige kreeftachtigen uit de superfamilie Paguroidea. Er zijn over de wereld ongeveer vijfhonderd*

soorten. Het merendeel leeft in water, maar er zijn ook enkele soorten bekend die op land leven. In Nederland en België is de bekendste soort de gewone heremietkreeft. Deze kreeft is bekend door het gebruik van een lege schelp, meestal een slakkenhuis, als bescherming voor het weke achterlijf.

Wanneer een heremietkreeft een nieuwe, grotere schelp vindt, gaan verschillende andere individuen zich er rond verzamelen en vormen ze een soort wachtrij van groot naar klein. Wanneer een heremietkreeft aankomt die voldoende groot is voor de lege schelp, zet dit een kettingreactie in gang: de grootste kreeft betrekt de lege schelp, de tweede grootste kruipt snel in de pas verlaten schelp, enzovoort.”

Zoals het hoort in een natuurpark, worden de omgevallen bomen niet opgeruimd. Dit geeft de kans aan talrijke zwammen om zich te ontwikkelen, waaronder mooie knalrode zwammen.

We staan nu op een natuurlijke zanderige landtong die “tombolo” wordt genoemd. Deze landtong is een interessant geologisch fenomeen. Het was vroeger een eiland, maar door het spel van de stromingen is het inmiddels aan het vasteland “vastgegroeid”.
Een deel van de groep wil naar de Punta Catedral, maar tijdelijk is er geen doorgang naar deze heuvel. Dan maar genieten van al wat er te zien is rondom ons:
de Gewone wasbeer (Northern Raccoon / Procyon lotor) die zich hier in Manuel Antonio vooral te goed doet aan landkrabben, zoals zijn neefje, de eerder zeldzame Krabbenetende wasbeer (Crab-eating Raccoon / Procyon cancrivorus) (foto links) die het, naast het verorberen van krabben, vooral gemunt heeft op de goed gevulde vuilbakken, de Witsnuitneusbeer die we al zagen in Rincon de la Vieja (blz 41) en de Witschouderkapucijnaapjes (White-throated Capuchin - Cebus capucinus) (foto midden), gewiekste dieven die probleemloos tassen stelen en openen, zelfs met ritssluiting!

Terwijl we hoog in de bomen het gebrul van de Mantelbrulapen horen, zien we een Goudhaas,
een Tweevingerige luiaard en verschillende grote Zwarte leguanen (Black Iguana - Ctenosaura similis) (foto rechts). *Deze soort wordt maximaal 1,2 meter lang en is vooral te vinden in rotsachtige, zanderige streken met weinig vegetatie en een dorre bodem. Overdag zont het dier op*

stenen. In Manuel Antonio N.P. zijn ze gewoon op het strand te vinden. Om te slapen wordt vaak een hol opgezocht dat echter niet zelf wordt gegraven; er worden holen van andere dieren gebruikt zoals konijnen en schildpadden. Op het menu staat voornamelijk plantaardig materiaal, zoals bessen, vruchten en bladeren, maar de leguaan pakt af en toe ook wel eens knaagdieren, schildpadjes en jonge vogels.
Aan de rand van een brakwaterpartij ligt een mooi gecamoufleerde Helmbasilisk. Een echt zoekplaatje van een voorhistorisch lijkend reptiel!

Na deze prachtige zonovergoten wandeling trekken we naar restaurant Marlin, waar we genieten van een lekkere tonijn.
Aan het einde van de lunch begint het opeens te regenen!
We hebben een vrije namiddag, maar de keuze is beperkt omwille van de weersomstandigheden.
Marleen, Tony en Bertrand kiezen om de 2,5km afstand van het Park tot aan ons hotel te voet af te leggen, in de gietende regen. Anderen kiezen voor de busrit naar Si Como No en gaan nadien zwemmen, met paraplu, in de swimming-pool, dichtbij de bar.... Hierbij een uittreksel van het verslag van Marleen, die de moed opbrengt om door dat slecht weer te lopen om een paar foto's te komen maken van die drie gekken:
"In het hotel aangekomen gaan we met Freddy en René nog naar het strand, maar halverwege keren we terug. De straten staan blank. Het is niet te doen. Daar de mannen nu toch al nat zijn,

gaan ze dan maar zwemmen ... met paraplu. Het zijn echt 3 kinderen, die het grootste plezier van hun leven hebben. Het is grandioos."

Om 20.00u zitten we, zoals gisteren, in de Claro Que Si, waar we opnieuw van een 4-gangen menu kunnen genieten. O.m. heel lekkere Lomito met heerlijke saus en een zalig aardbeienijsdessertje "Helados Vanilla con Fresas" zoals ze die lekkernij hier noemen!

Het is opnieuw gestopt met regenen, wat een kleine avondwandeling dan toch nog mogelijk maakt.

Freddy vindt, een beetje toevallig, een vers eipakketje aan de onderkant van een blad boven een poeltje. Duidelijk van een boomkikker... zoeken dus... en vinden! Het betreft dezelfde kikkersoort als die van Tortuguero, nl. de kleurrijke Roodoogmakikikker (Agalychnis callidryas), maar dan wel de eerder zeldzame kleurvariante die typisch is voor de Pacifische kust. De zijstrepen op de flanken zijn bruin en wit i.p.v. purper en geel. Deze kikkers komen voor in zeer beperkte aantallen op maar

enkele plaatsen langs de Westkust van Costa Rica!
De roodoogmakikikker zet zijn eitjes af aan de onderzijde van een blad, vlak boven het water. In deze eitjes gaan zich kikkervisjes ontwikkelen. Tijdens één van de talrijke regenbuien zullen de volmaakte dikkopjes in het water terecht komen, en daar voltrekt zich later de metamorfose van kikkervisje naar kikker: binnen enkele weken ontwikkelen zich pootjes, longen en andere organen en het staartje verdwijnt langzaam. De eitjes komen niet allemaal tegelijk uit, anders zou het kunnen eindigen in een feestmaal voor een toevallig passerende roofvis. Op de foto is goed te zien hoe één van de kikkerlarfjes het "nest" verlaat door langzaam richting water te schuiven.

<u>Donderdag 15/12 Manuel Antonio – Carara N.P. - San José</u>

De zon schijnt! We kunnen dus een goed belichte fotosessie houden! En die duurt zomaar eventjes meer dan een uur, o.m. omwille van een veeleisende fotograaf voor wie we de mise-en-scène van kikkertjes met plezier en veel geduld uitwerken, met hilarische toestanden als gevolg.

Hier fotografeert René een boomkikkertje dat vlakbij de lens zit op een groene stengel die op zijn beurt is vastgemaakt aan een metalen plaat met aanduiding van kamernummers, terwijl Tine moet zorgen voor een groene achtergrond d.m.v. een paar Heliconia-bladeren... Voor een buitenstaander of een voorbijganger, een onbegrijpelijke situatie...

Bij het terugzetten van de beestjes op de oorspronkelijke vindplaats van gisteren krijgen we in éénzelfde beeld zowel een slapende Roodoogmakikikker als een eipakketje van één van zijn soortgenoten te zien. Leuk beeld!

Om 09.30u bezoeken we de vlindertuin rechtover het hotel, maar deze brengt niet veel nieuws mee tov. de vorige Jardines de Mariposas die we hebben gezien. Behalve dan dat de "hotlips" mooi in bloem staan!
Bij het verlaten van deze vlindertuin valt ons oog op een klein wit beestje met een speciale vorm. Moeilijk thuis te brengen, moest het niet zijn dat het een spinnenweb aan 't maken is. Het gaat hier om de Witte krabspin (Crab Spider - Gasteracantha cancriformis) (foto).

De naam Gasteracantha cancriformis *is afgeleid van het Grieks en het Latijns: Gasteracantha (Grieks): γαστήρ (gaster; buik) en ἄκανθα (akantha; hoorn), Cancriformis (Latijn): cancer (krab) en forma(vorm). De benaming heeft duidelijk betrekking op de vorm van de spin: krabvormig en met hoornachtige uitsteeksels op het abdomen. Vrouwtjes van G. cancriformis worden zo'n 5 tot 9 mm lang en 10 tot 13 mm breed. Ze bezitten 6 karakteristieke abdominale extremiteiten. Het carapax, de poten en de onderzijde zijn zwart. Onder het abdomen zijn er ook witte vlekken te zien. Er bestaat een aantal variaties aan kleuren wat betreft de bovenzijde van het*

abdomen: geel tot wit met zwarte vlekken of rood met witte vlekken. Wielwebspinnen "kauwen" hun voedsel, in tegenstelling tot de meeste andere spinnen die hun prooi leegzuigen".

Op weg naar het Carara N.P., tussen Quepos en Jaca kunnen we nog verschillende interessante vogelsoorten waarnemen: Kuifcaracara in volle vlucht, Grote zilverreiger, Amerikaanse reuzenijsvogel, Slangenhalsvogel en Bigua aalscholver.

Twee uurtjes later komen we aan in Jaco, na een mooie rit langs de kust.

Ons middagmaal nemen we in een zeer chic restaurant, El Hicaco Seafood Place, en we kunnen ons buiten op het terras installeren... het is mooi weer. Honden en paarden lopen op het uitgestrekte strand. Een jong meisje verkoopt kleine halssnoeren en armbandjes... We genieten van onze lekkere zeebaars met zeevruchten en (eindelijk) zacht gekookte groenten.

Om 14.00u komen we aan in Carara N. P., een klein beschermd natuurgebied op de grens tussen droog en nat regenwoud. Het woud is een mengsel van droge knisperende bladeren en groene woudreuzen. Hierdoor ontstaat er een hoge graad van biodiversiteit. We maken er een mooie maar soms moeilijke wandeling omwille van het slijk en enkele venijnige trappen. Felipe geeft ons uitleg over de Cafecillo (Psychotria marginata) of Wilde koffieplant (foto links) die zijn oorsprong in Ethiopië vindt. Het is een groenblijvende struik waarvan de geroosterde vruchtjes de smaak hebben van koffie én chocolade tegelijkertijd! We blijven verbaasd staan vóór een 50 m hoge wurg-vijgenboom en andere woudreuzen die zich verankeren door middel van plankwortels (foto rechts).

Op een bepaald moment beslist Felipe om rechtsomkeer te maken want het pad is niet langer te bewandelen (of was het in feite omwille van de aanwezigheid van de gevreesde Army Ants?).

Op de terugweg observeren we een Goudhaas, een koppel Ara's, een parend koppel Tropische miljoenpoten (Neotropical Forest Floor Millipede / Nyssodesmus python) (foto). Ze lijken wel wat op een ver uitgerekte pissebed en hebben afgeplatte segmenten elk met een schild aan de zijkant. Ze worden 10 cm lang en voeden zich met dode bladeren. *Hoewel de effectieve paring maar een paar uur duurt, blijft het mannetje ettelijke dagen op het vrouwtje om te vermijden dat ze met een andere man zou copuleren. Er zijn geen predatoren gekend voor deze dieren, omwille van de keiharde verkalkte uitwendige structuur en omdat, wanneer ze belaagd worden, zij zich oprollen tot een spiraal en een bijtende stof uit hun achterlijf sproeien bestaande uit cyanide en benzaldehyde!* En dan weten dat de Fred dat allemaal zomaar vastpakt....

We zien ook nog een zeer groot spinnenweb, met in het midden de Gouden wielwebspin (Golden Silk Orb-weaver - Nephila clavipes) (foto). *Deze spin heeft een lichaamslengte van 2,5 cm. Met de poten erbij heeft ze in totaal een "spanwijdte" van ongeveer 9 cm. Het wijfje vertoont een prachtig kleurpatroon waaronder groen, rood, geel en zwart. Ze weeft een gigantisch net, tot een meter groot, waarin ook verschillende mannetjes vertoeven. Haar naam "Golden" heeft ze niet te danken aan haar eigen kleur, maar wel aan de goudgele kleur van haar spinsel. In feite gaat het om een passieve jachttechniek: wanneer de zon op het spinnenweb schijnt, worden insecten aangetrokken door het gekleurde vangnet dat op een grote gele bloem lijkt; en in de schaduw vermengt het web zich perfect met een achtergrond van geelgroene randen van bladeren. En het toppunt van verfijning is dat, wanneer deze Nephila aan de bouw van haar web begint, ze de kleur van haar spinsel bepaalt in functie van de kleur van deze achtergrond!*

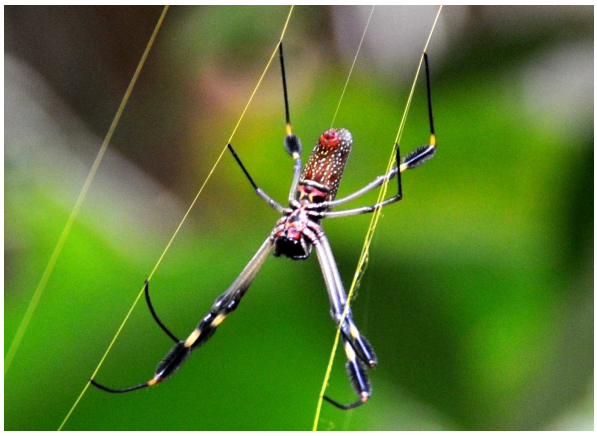

Op verschillende plaatsen in het bos treffen we hagedisjes aan van de Anolis familie: de Dry forest Anole (Norops cupreus) (foto) die, ondanks hun kleine afmetingen, toch onmiddellijk proberen te bijten.

Even buiten Carara zien we een overreden Noordelijke boommiereneter (Northern Tamandua / Tamandua mexicana), een zoogdier van meer dan 1 meter lang, met een mooie goudbruine vacht.

Om 18.00u komen we aan op onze startplaats van 14 dagen geleden, nl. Hotel Crowne Plaza.
De laatste kilometers duren lang omwille van grote files bij het inrijden van de stad. Ook hier kennen ze het fenomeen van het spitsuur in het verkeer. De straten zijn rijkelijk versierd met kerstverlichting.
Bij het verlaten van de bus moeten we alles meenemen, want ons voertuig krijgt vannacht een grondige poetsbeurt.
We genieten van een lekker "laatste avondmaal" in Costa Rica, een mix van vlees en vis, gevolgd door een glaasje uitstekende chocomousse. In het hotel is er, zoals bij ons vorig bezoek, een feestje met optredens van verschillende dansgroepen en bands. René en Fred wandelen vrij en ongestoord de feestzaal binnen. Bijna iedereen staat te wiebelen op de dansvloer, en nergens is er enige vorm van alcohol te bespeuren!

<u>Vrijdag 16/12 San José en terug naar huis</u>

Vandaag mogen we uitslapen. We vertrekken pas om 09.00u voor een uitstapje in de stad. Eerst moeten alle koffers in een afgesloten bagageruimte van het hotel. Bij het nemen van een lokale bus kunnen we nogmaals vaststellen hoe vriendelijk de bevolking is: ondanks een file aan de bushalte laat iedereen ons voorgaan! Het is heel druk in de straten van San José. Na 45' staan we aan de

overdekte markt: indrukwekkend hoeveel goederen hier aan de man worden gebracht: alle mogelijke soorten groenten en fruit, kerstversiering, keukengerief, parkieten, vlees, enz... enz...
Een kleurrijke bedoening met heel veel mensen, maar zonder enig duwen noch trekken.

Daarna lopen we naar de “Museo del Oro”, waar, naast de kleine vaste tentoonstelling, ook een tijdelijke plaats heeft, nl. over de katachtigen, hun afbeeldingen in goud en hun plaats in de cultuur.

De blikvanger blijft echter de permanente expositie over de precolumbiaanse goudsmeedkunst in Costa Rica. Hoewel het hier maar over een beperkte collectie gaat slagen ze er in een mooie tentoonstelling op te bouwen. Zeer didactisch en volledig en bovenal verrassend door

de geslaagde originele en interactieve presentatie van de voorwerpen. Een must voor iedere Costa Rica bezoeker.

Het is zonnig en warm wanneer we te voet een viertal “blokken” verder naar een lokaal eettentje trekken. Niks voor toeristen. Hier komen echt alleen en uitsluitend de Ticos en Ticas. Plastieken tafeltjes, ventilatoren, gezond en eenvoudig smakelijk eten. Hoofdschotel en lekker fruitsap voor de spotprijs van 7 $! Chito met zijn propere bus komt ons oppikken aan het Gerechtshof en laveert tussen het drukke verkeer. Om 14.10' (tien minuten te laat...) zien we Marleen en Tony terug die op hun eentje een grote wandeling door het oude stadscentrum hebben gemaakt en pikken we onze bagage op.
Aangekomen op de luchthaven, stellen we vast dat onze vlucht met één uur is vertraagd. Het is nu 15.00u en we zullen pas om 19.15u opstijgen. Tijd genoeg dus om onze (laatste) Colones en Dollars op te doen in de mooie winkeltjes, waaronder de grote Britt shop met alle mogelijke Costaricaanse koffiesoorten en in met chocolade omhulde koffiebonen. Allemaal gratis te proeven à volonté...

Take off van onze grote A 340/600 heeft plaats om 19.30u.
Rustige nachtvlucht waar de meesten onder ons toch enkele uren hebben kunnen slapen.
Na de landing in Madrid om 12.10u (lokale tijd) is het opnieuw 4 uur wachten. Onze A-320 vertrekt pas om 16.50u, na meer dan een half uur te hebben stilgestaan op de tarmac met (opnieuw, zoals de eerste dag ook het geval was...) een technisch probleempje.
We landen in Brussel om 18.50u... het is hier koud... en in een groot deel van het land ligt er een dun tapijtje sneeuw...
Iedereen is een beetje moe, maar voldaan en heel gelukkig om deze reis te hebben kunnen beleven.

AMFIBIEËN

Aardbeikikker	Strawberry Poison-dart Frog	Oophaga pumillio
boskikker	Brilliant Forest Frog	Lithobates warszewitschii
fluitkikker	Common Tink Frog	Craugastor diastema
fluitkikker	Golden Groin Rainfrog	Craugastor cruentus
fluitkikker	Slim-fingered Rainfrog	Craugastor crassidigitus
fluitkikker	Common Rainfrog	Craugastor fitzingeri
Gemaskerde boomkikker	Masked Tree Frog	Smilisca phaeota
kikker	Vaillant's Frog	Rana vaillanti
kikker	Savage's Thin-toed Frog	Leptodactylus savagei
Longloze salamander	Mountain Lungless Salamander	Bolitoglossa subpalmata
pad	Wet Forest Toad	Bufo melanochlorus
Reuzenpad	Cane Toad	Bufo marinus
Roodoogmakikikker	Red-eyed Leaf Frog	Agalychnis callidryas

REPTIELEN

Afgodslang	Boa constrictor	Boa constrictor
Ameiva hagedis	Centr.American Whip-tailed Lizard	Ameiva festiva
anolis	Swift Anole	Norops tropidolepis
anolis	Slender Anole	Norops limifrons
anolis	Lemure Anole	Norops lemurinus
anolis	Dry Forest Anole	Norops cupreus
Aziatische huisgekko	Asian House Gecko	Hemidactylus frenatus
Bosmeester	Central American Bushmaster	Lachesis stenophrys
Brilkaaiman	Spectacled Caiman	Caiman crocodilus
Geelkopdaggekko	Yellow-headed Gecko	Gonatodes albigularis
Groene basilisk	Green Basilisk	Basiliscus plumifrons
Groene boomanolis	Green Tree Anole	Norops biporcatus
Groene leguaan	Green Iguana	Iguana iguana
Helmbasilisk	Common basilisk	Basiliscus basiliscus
Melkslang	Tropical Kingsnake	Lampropeltis triangulum
Midden-Amerikaanse Koraalslang	Central American Coral Snake	Micrurus nigrocinctus
Renhagedis	Desert Whip-tailed Lizard	Cnemidophorus deppii
Sierschildpad	Ornate Slider	Trachemys ornata
Slang	Tiger Rat Snake	Spilotes pullatus
Smaragd stekelleguaan	Green Spiny Lizard	Sceloporus malachiticus
Spitssnuitkrokodil	American crocodile	Crocodylus acutus
Wimpergroefkopadder	Eyelash Pit Viper	Bothriechis schlegelii
Zwarte aardschildpad	Black Wood Turtle	Rhinoclemmis funerea
Zwarte leguaan	Black Iguana	Ctenosaura similis

COSTA RICA

POLICIA
POLICIA

CLUSIA

Roodoogmakikikker
Pacific vorm

Kikker en Eitjes

Carribean vorm

Roodoogmaki - uitkomende eitjes

Craugastor fitzingeri

Longloze salamander

Aardbeigifkikker

Reuzenpad juveniel

Craugastor diastema

Reuzenpad

Craugastor crassidigitus

Rana vaillanti

Gemaskerde boomkikker

Craugastor cruentus

Bufo melanochlorus

Leptodactylus savagei

Lithobates warszewitschii - parend

Aziatische huisgekko

Norops tropidolepis

Geelkopdaggekko

Norops limifrons

Groene boomanolis

Norops cupreus

Groene basilisk mannetje

Helmbasilisk juveniel

Norops lemurinus wijfje

Zwarte leguaan

Helmbasilisk mannetje

Cnemidophorus deppii

Groene leguaan

Ameiva festiva

Smaragd stekelleguaan

Spitssnuitkrokodil

Brilkaaiman

Spilotes pullatus

Boa constrictor

Sierschildpad

Zwarte aardschildpad

Wimpergroefkopadder

Bosmeester

Midden-Amerikaanse koraalslang

Melkslang of Onechte koraalslang

Zilveren tijgerspin

Witte krabspin

Bladsprinkhaan

Fishing Spider

Pseudoschorpioen

Mexicaanse roodknievogelspin

Sprinkhaan

Gouden wielwebspin

Reuzenkakkerlak

Ogre-faced Spider

Wandelende tak

Acaciamieren

Army Ants

Parasolmieren

Tropische miljoenpoten - parend

Heliconius hecale

Urania vlinder

Malachiet vlinder

Heliconius charitonius

Monarchvlinder

Morpho-vlinder

Blauwe landkrab - wijfje

Platworm Bipalium nobile

Heremietkreeft

Bidsprinkhaan

Blauwe landkrab - mannetje

Halloween krab

Mantelbrulaap

Kapucijnaapjes

Zwarthandslingeraap

Witsnuitneusbeer

Krabbenetende wasbeer

Gewone wasbeer

Roodstaartboomeekhoorn

Goudhaas

Midden-Amerikaanse eekhoorn

Rolstaartbeer - Kinkajoe

Tentvleermuis

Tweevingerige luiaard - slapend

Drievingerige luiaard

Langneusvleermuis

Boommiereneter (als verkeerslachtoffer)

Grote blauwe reiger

Slangenhalsvogel

Amerikaanse steltkluut

Groene reiger

Bigua aalscholver

Kleine zilverreiger

Schuitbekreiger

Geelkruinkwak

Grote zilverreiger met Leljacana

Kleine blauwe reiger

Amerikaanse purperhoen

Zwarte gier

Mexicaanse tijgerroerdomp

Kalkoengier

Montezuma oropendola

Koereigers

Groene ijsvogel

Amazone-ijsvogel

Amerikaanse reuzenijsvogel

Kuifcaracara

Witvoorhoofdamazone

Geelkopcaracara

Swainson's toekan

Violette sabelvleugel

Halsband-arassari

Groene draadkolibrie

Roodstaartkolibrie

Bananaquit

Koperkopsmaragdkolibrie

Grote kiskadie

Hoffmann's specht

Epauletspreeuw

Koningsspecht

Roodkruintiran

Zomertangare

Tropische koningstiran

Grijskeeldwerglijster

Maskertityra

Eekhoornkoekoek

Zwartkoptrogon

Oranjebuiktrogon

Gele zanger

Groefsnavelani

Blauwkapmotmot

Baltimore-troepiaal

Roodkraaggors

Vale reuzennachtzwaluw

Grootpootstruikgors

Steenduif

Geelvleugelara

Blauwgele ara

The New York Times

American Is Captured After Plane Is Downed in Nicaragua Territory

C.I.A. Denies a Role-Aides Point to Private Rightist Organization

WASHINGTON, Oct. 7 — An American built cargo plane that was shot down over southern Nicaragua on Sunday was operated by a private group led by a retired United States Army major general Reagan Administration officials said today.

The officials said the plane was operated by an organization headed by the retired general, John K. Singlaub, and had taken off from El Salvador. It had flown over the Nicaraguan border on secret covert missions to deliver arms and supplies to rebels seeking to open a northern front against the Sandinista Government in Managua.

Spokesmen for the Administration, the State Department, the Central Intelligence Agency and the Department of Defense all emphatically denied that the flight was in any way connected with the United States Government.

WASHINGTON, Oct. 8 — President Reagan strongly suggested today that he approved of efforts by private American citizens to help Nicaraguan insurgents fighting the Sandinista Government, including those Americans who were in a cargo plane that was shot down on Sunday.

But Administration officials disclosed that the Federal Bureau of Investigation had begun an inquiry, described as a "preliminary investigation" at least, into private activities as possible violations of American neutrality laws.

Even as President Reagan compared the efforts of private citizens at this time to those of Americans who joined the Abraham Lincoln Brigade in the 1930's to fight alongside Spanish Republican soldiers against Nazism and his rightist insurgents,

A History of Our 1954 Model, Fairchild C-123

Our Fairchild C-123 was a part of one of the biggest scandals in the mid 1980's. During this time, the Reagan Administration had set up a bizarre network of arms sales to Iran designed to win release of US hostages being held in Lebanon and raise money to fund the Nicaraguan, counter-revolutionary guerilla fighters, commonly referred to as the "Contras." By artificially inflating the prices of the arms, NSA official Oliver North was able to reap profits that could be diverted to fund the counter-revolutionaries of the Calero allied Honduras government. Of the $30 million actually funded the Contras. With the USA's help, they purchased several items, including two C-123 cargo planes (one of which is our plane), two C-7 planes, a Maule aircraft, spare parts, and munitions. They also built a secret airstrip on an American-owned, 30,000 acre ranch in northwest Costa Rica.

On October 5, 1986, a US cargo plane (the twin sister of **El Avion's** own Fairchild C-123), was shot down over southern Nicaragua. One of the crewmembers, CIA operative Eugene Hasenfus, parachuted to safety and was captured by the Sandinista army. Last out of the jungle at gun point, Hasenfus's very existence set in motion an incredible chain of cover-ups and lies that would mushroom into one of the biggest scandals in American political history known as the Iran-Contra Affair. As a result of this successful Sandinista strike on our Fairchild's sister plane, the cargo operation was suspended and one of the C-123s was abandoned at the International Airport in San Jose.

Eugene Hasenfus's Captain

In August 2000, we purchased the abandoned Fairchild for $5,000. We then disassembled and shipped the pieces of the Iran-Contra rifle to Quepos. From San Jose, the fuselage was shipped six acres forty (from Cobbtree to Quepos) because it was 10 inches too wide for the antiquated Uruguita Famous railroad bridges! After hauling six seven aircraft sections up the Manuel Antonio hill, the C-123 finally found its current cliff side resting place.

Now, our C-123 an enduring Cold War relic has been retired to host ringed endeavors as a restaurant, bar, and inside the airplane a night club bar is open until 2 am.

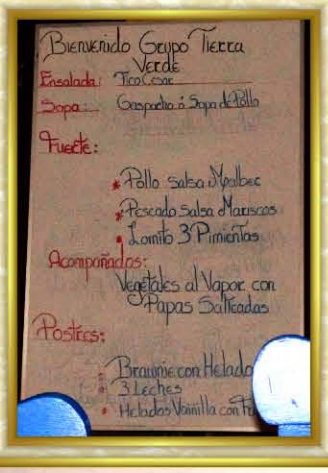
Bienvenido Grupo Tierra Verde
Ensalada: Tico Cesar
Sopa: Garbanzo á Sopa de Pollo
Fuerte:
Pollo Salsa Marlbec
Pescado Salsa Mariscos
Lomito 3 Pimientas
Acompañados:
Vegetales al Vapor con Papas Salteadas
Postres:
Brownie con Helado
3 Leches
Helados Vainilla con

Help us to feed them.
Tips

HOTEL MODERN